

KRONIKA DZIAŁALNOŚCI MUZEUM HISTORYCZNEGO MIASTA KRAKOWA ZA LATA 1997-1998

Dwa lata działalności muzeum objęte niniejszym sprawozdaniem były ważnym okresem, w trakcie którego zrealizowano kilka bardzo istotnych zadań zarówno natury techniczno-administracyjnej, jak i merytorycznej. Za najważniejsze dokonanie tego okresu uznać należy przeprowadzenie częściowych remontów w głównej siedzibie muzeum Pałacu Krzysztofory, Domu Śląskim przy ul. Pomorskiej 2, Starej Bożnicy, Domu pod Krzyżem przy ul. Szpitalnej 21 oraz budynku przy ul. Królowej Jadwigi 41. Prace remontowo konserwatorskie miały rozmaity zakres. Najwięcej trudów i zabiegów kosztował kompleksowy remont siedmiu parterowych sal Pałacu Krzysztofory oraz sieni wejściowej. Ponadto wykonano malowanie sal I piętra. W „Domu Śląskim” przeprowadzono prace konserwatorskie w pomieszczeniach dawnych chłodni, które w okresie okupacji hitlerowskiej zamieniono na cele więzienne. Tutaj wykonano prace zabezpieczające zapobiegające zawilgoceniu oraz utrwalone wydrapane przez więźniów napisy na ścianach cel – napisy rozpacz, ostatnie pożegnanie ludzi tutaj więzionych, torturowanych, mordowanych.

Z prac o mniejszym zasięgu, ale też istotnych ze względu na poniesione koszty, wymienić należy malowanie sal I i II piętra kamienicy Hipolitów. W pomieszczeniach tych, ze względu na brak środków na realizację planowanej wystawy stałej, organizowano ekspozycje zmienne. Warto też przypomnieć, iż w tym czasie dokonano adaptacji sal I piętra kamienicy przy ul. Królowej Jadwigi 41 na sale ekspozycyjne. Z innych zadań remontowych realizowanych w omawianym dwuleciu, należy odnotować modernizację kotłowni w budynku przy ul. Szpitalnej 21, polegające na zamianie kotłów węglowo-koksowych na gazowe. Inwestycja ta finansowana była z funduszy ochrony środowiska. W budynku Starej Bożnicy po raz kolejny wykonano prace mające zabezpieczyć ściany tego obiektu przed zamakaniem, częściowo wymieniono instalację grzewczą oraz pomalowano sale ekspozycyjne parteru i I piętra. Ponadto, dzięki środkom przyznanych, przez Społeczny Komitet Odnowy

Zabytków Krakowa, rozpoczęto remonty generalne z szeroko zakrojonymi programami konserwatorskimi, dwóch najwspanialszych świeckich budowli gotyckich, oddziałów muzeum: Barbakanu i Wieży Ratuszowej.

Prace remontowo konserwatorskie, prowadzone w wielu budynkach muzealnych, nie pozostały bez wpływu na program czy rytm pracy merytorycznej i upowszechnieniowej. Przez długi czas muzeum nie mogło korzystać z sal ekspozycyjnych na parterze Pałacu Krzysztofory (luty – czerwiec 1997) oraz z sal I piętra (kwiecień 1997 – listopad 1998) – kiedy to zamknięta była wystawa główna: „Z dziejów i kultury Krakowa”. Z tych samych powodów od końca III kwartału 1997 do kwietnia 1998 roku, nie była dostępna dla publiczności wystawa stała w Domu Śląskim, przedstawiająca dzieje Krakowa w okresie okupacji hitlerowskiej. Czas remontów wykorzystano na przygotowanie nowych scenariuszy oraz projektów aranżacji plastycznej wystaw stałych w oddziale przy ul. Pomorskiej oraz głównej siedzibie muzeum – Pałacu Krzysztofory.

Największym osiągnięciem ekspozycyjnym w 1997 r. było udostępnienie po latach przygotowań nowego oddziału muzeum w Pałacyku Bractwa Kurkowego – Celestacie przy ul. Lubicz 16. W dniu 21 czerwca otwarto tam wystawę „Z dziejów krakowskiego Bractwa Kurkowego”. W ten sposób jedna z największych i najciekawszych kolekcji muzeum, składająca się z pamiątek poświęconych historii, tak mocno osadzonego w dziejach i tradycjach naszego miasta, krakowskiego Towarzystwa Strzeleckiego, po raz pierwszy, w tak dużym wymiarze została udostępniona publiczności. Prowadzenie szeroko zakrojonego frontu robót remontowo konserwatorskich, zrealizowanie tak kosztownego przedsięwzięcia jak nowa ekspozycja stała w Celestacie, było możliwe dzięki niezmiernie przychylnemu stanowisku władz miasta, a szczególnie osobistemu zaangażowaniu się w problemy muzeum wiceprezydenta Krakowa dr Krzysztofa Görlicha. Wiele zawdzięcza też muzeum, o czym wspomniano wyżej, Społecznemu Komitetowi Odnowy Zabytków Krakowa, któ-

ry finansował prace konserwatorskie Wieży Ratuszowej i Barbakanu.

W roku 1998 do najważniejszych dokonań zaliczyć należy udostępnienie publiczności, po długich miesiącach remontu i przygotowań, dwóch gruntownie przebudowanych ekspozycji stałych: „Z dziejów i kultury Krakowa” w Pałacu Krzysztofory oraz wystawy poświęconej walce i cierpieniom Krakowian w latach 1939-1956 w Domu Śląskim przy ul. Pomorskiej 2.

Jedną z trwałych bolączek muzeum jest niedostateczna baza magazynowa. Brak jest przede wszystkim pomieszczeń na sprzęt ekspozycyjny (gabloty, plansze, materiały stolarskie, ślusarskie) stanowiący niezbędne zaplecze wszystkich działań. W 1997r. dzięki życzliwości Muzeum Narodowego, które przyjęło nieodpłatnie pod swój dach nasze wyposażenie, udało się na pewien czas problem ten złagodzić. Jednocześnie braki i niedostatki sprzętu ekspozycyjnego zostały rozwiązane dzięki hojnemu sponsorowi jakim stała się Fundacja „CEPELIA”, która zleciła wykonanie dla muzeum kilkunastu, jak na ten czas, nowoczesnych gablot.

Innym ważnym problemem, który został w tym czasie pomyślnie rozwiązany, jest sprawa kawiarni Europejska, która na mocy postanowienia wojewody krakowskiego, dysponenta własności skarbu państwa, znalazła się pod zarządem muzeum – właściciela większości kompleksu pałacowego Krzysztofory. Przeżywający chwilowy kryzys dotychczasowy użytkownik WSS „SPOŁEM”, zrezygnował z dalszego prowadzenia kawiarni, w jego miejsce w wyniku przetargu wszedł nowy prywatny przedsiębiorca, z którym zawarto na 10 lat umowę, gwarantującą muzeum obok należnego czynszu pomoc w odrestaurowaniu piwnic. Omawiane dwulecie było też czasem, w którym muzeum znacznie ożywiło swoją aktywność w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych. Szczególnie pomyślny był rok 1997. Dzięki zapobiegliwości pracowników udało się pozyskać nadzwyczajne środki na zakup muzealiów oraz druk katalogów. Na szczególne podkreślenie zasługuje hojność Fundacji im. Leopolda Kronenberga, która zakupiła i przekazała do zbiorów muzeum znakomity obraz Władysława Rossowskiego „Wjazd królowej Jadwigi do Krakowa” za kwotę 35.000 PLN. Udało się też znaleźć sponsorów, którzy wzbogacili nasze fundusze wydawnicze dzięki czemu mogliśmy opublikować bardzo dobre katalogi wystaw: „Smoki – mity – symbole – motywy” oraz „Tematyka żydowska w pocztówkach z kolekcji Marka Sosenki” (Fundacja „CEPELIA”, Fundacja im. Stefana Batorego, Projekt „BAJIT CHADASZ”, Szwajcarska Fundacja „PRO HELVETIA”). Obok wymienionych wyżej, wspierały działalność muzeum instytucje, przedsiębiorstwa, kawiarnie, restauracje, stowarzyszenia i osoby prywatne. Wśród tych, których pomoc miała najbardziej znaczący wymiar, i należą im nadzwyczajne słowa wdzięczności wymienić należy między innymi: Krakowską Fabrykę Mebli, Zakłady Przemysłu Cukierniczego „Wawel”, Towarzystwo Strzelecokie – Bractwo Kurkowe w Krakowie, Urząd Wojewódzki w Krakowie, Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, restaurację „Hawelka”, kawiarnię „Europejska” i bar „Piccolo” p. Weroniki Dąbrowskiej.

Nawiązane wcześniej kontakty z muzeami Lwowa za-

owocowały ożywionym ruchem wystawienniczym. Na szczególne przypomnienie zasługuje przygotowana wspólnie przez pracowników obu muzeów wystawa „Kraków-Lwów w kamerze fotograficznej”. Ekspozycja miała charakter porównawczy, ukazywała podobieństwo i różnicę w kształcie urbanistycznym oraz architektonicznym obu miast. Głównym naszym partnerem w organizacji tej wystawy byli muzealnicy z Muzeum Historii Lwowa. Wiele uznania zdobyła też ekspozycja kolekcjonerska przygotowana przez muzeum wspólnie ze znanym zbieraczem p. Markiem Sosenką z – „Tematyka Żydowska na kartkach pocztowych z kolekcji Marka Sosenki”. Dowodem uznania było zaproszenie tej wystawy na pokazy w Düsseldorfie i Berlinie.

Muzeum w omawianym dwuleciu obok stałych form pracy naukowej, popularyzatorskiej, organizacji tradycyjnych imprez, takich jak: Konkurs Szopek Krakowskich, Intronizacja Króla Kurkowego, Pochodu Lajkonika, współuczestniczyło w przygotowaniu i przeprowadzeniu XII Europejskich Spotkań Bractw Kurkowych wielotysięcznej międzynarodowej imprezy. Jedno z najważniejszych wydarzeń tego zjazdu – zebranie Kapituły Orderu św. Sebastiana Międzynarodowej Federacji Bractw Kurkowych odbyło się w dniu 31 VIII 1998 w salach Celestatu przy ul. Lubicz 16, na ekspozycji czasowej przygotowanej przez dr Grażynę Lichończak-Nurek poświęconej Europejskim Bractwom Kurkowym. Wiele satysfakcji dostarczyły też zorganizowane w kilku miastach naszego kraju oraz poza jego granicami, w Danii i Francji, ekspozycje szopek krakowskich.

Sale muzealne były w większym, niż do tej pory stopniu miejscem wielu imprez muzycznych, z których na szczególną pamięć zasługują koncerty z cyklu „Krakowskich Wieczorów Kameralnych” organizowanych z inicjatywy dyrektora Państwowego Wydawnictwa Muzycznego p. Leszka Polonego i dyrektora Andrzeja Szczygła. Muzeum, podobnie jak w latach ubiegłych, było wspólnie z Centrum Młodzieży i Krakowskim Oddziałem Doskonalenia Nauczycieli organizatorem wielu konkursów i olimpiad historycznych adresowanych do dzieci i młodzieży szkół podstawowych i średnich. Pracownicy muzeum brali czynny udział w sesjach i konferencjach naukowych organizowanych przez inne placówki i towarzystwa naukowe m.in. w sesji Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa poświęconej Nowej Hucie (mgr Jacek Salwiński). Było też muzeum współorganizatorem sesji popularnonaukowych, na których przedstawiano referaty poświęcone dziejom i zbiorom krakowskich klasztorów. Nad organizacją i programem sesji czuwali prof. dr hab. Jan Samek – kierownik Zakładu Wychowania przez Sztukę Instytutu Pedagogiki UJ i wicedyrektor muzeum – Wacław Passowicz. Warto w tym miejscu podkreślić, że wiele z podejmowanych w tym okresie działań ukierunkowanych było na zbliżającą się rocznicę 100-lecia powstania muzeum, przypadającą na rok 1999.

1. ZBIORY

Zbiory muzealne w dwuleciu 1997-1998 powiększono w drodze zakupów, darów i depozytów. Lata te, jeśli chodzi o zakupy, podobnie zresztą jak i poprzednie, nie należały do najpomyślniejszych. Bardzo skromne możliwości finansowe

1. *Wjazd królowej Jadwigi do Krakowa w 1384 r.*, mal. Władysław Rossowski, ol. pł., 1884, nr inw. 5172/III.

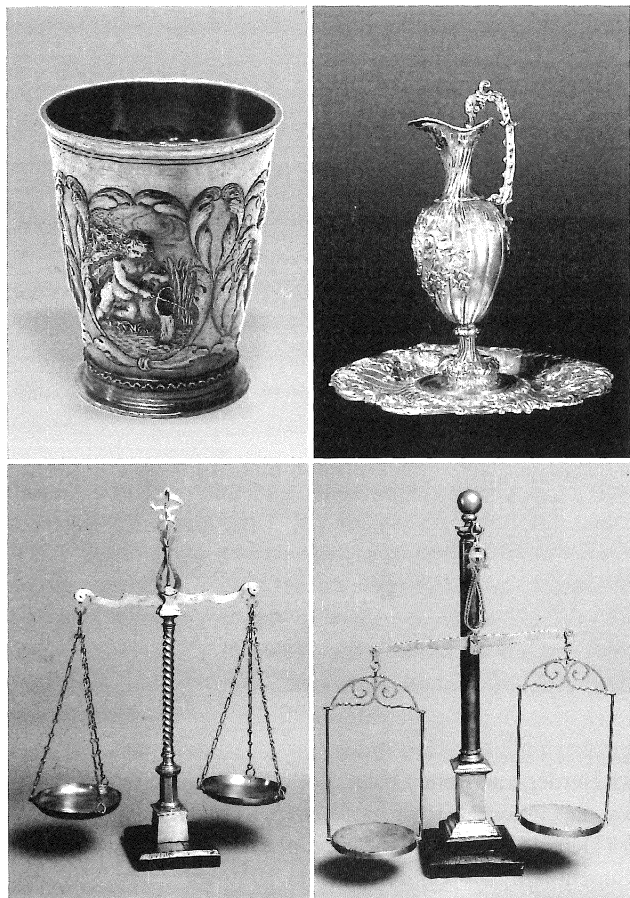
we powodowały, że z konieczności ograniczano się do nabywania obiektów na pewno ważnych z punktu widzenia dokumentacyjnego, ale o mniejszej wartości materialnej. Jak wspomniano wyżej, pewnym ratunkiem była tu pomysłowość pracowników muzeum, która zaowocowała znalezie-

2. *Feliks Grodzicki, senator Rzeczypospolitej Krakowskiej*, mal. Józef Brodowski, ol. pł., ok. 1821, nr. inw. 5283/III.

niem dosyć, jak na nasze warunki, hojnych sponsorów. Pomogły też nadzwyczajne okoliczności, które jak sądzimy, miały wpływ na pomyślne dla muzeum decyzje. Rok 1997 był rokiem piątej pielgrzymki Ojca Świętego Jana Pawła II do Ojczyzny, jubileuszem wyniesienia na ołtarze polskiej świętej – królowej Jadwigi Andegaweńskiej. W tymże roku pojawił się na rynku antykwarycznym, uważany za zaginiony obraz Władysława Rossowskiego *Wjazd Królowej Jadwigi do Krakowa w 1384 roku*. Obraz powstał w 1884 r. w 500. rocznicę przybycia królowej Jadwigi do Polski, do Krakowa. Autor obrazu Władysław Rossowski (1857-1923) studiował w krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych, był tu między innymi uczniem Jana Matejki. Dzięki stypendium rządowemu, które uzyskał w 1881 r. poznał pracownie, galerie i muzea Monachium, Paryża i Drezna. Znaczna część jego twórczości powstała pod wpływem zarówno ideowym, jak i artystycznym Jana Matejki. Współczesna krytyka nie oceniła jego dzieła najwyżej. Dziś, po latach można stwierdzić, że wykazuje ono wszystkie pozytywne i negatywne cechy akademickiego, historycznego malarstwa matejkowskiej szkoły, która znajduje tyleż entuzjastów, co krytyków. Dzięki życzliwości Zarządu Fundacji Bankowej im. Leopolda Kronenberga, która zakupiła obraz i ofiarowała go do zbiorów muzeum 20 VI 1997 – w przeddzień uroczystości przybycia Ojca Świętego do Krakowa, zbiory nasze powiększone zostały o bardzo wartościowy obiekt. Zajął on poczesne miejsce na ekspozycji stałej, w sali poświęconej relacjom między dworem królewskim na Wawelu a miastem.

Dar ten zasługuje na szczególne słowa wdzięczności, które z tego miejsca kierujemy do Fundacji Bankowej im. Leopolda Kronenberga z Warszawy. Dzięki hojności Fundacji oraz licznych ofiarodawców, którzy w omawianym okresie przekazali do naszych zbiorów wiele interesujących obiektów, lata te, choć nie najlepsze, jednak nie należały do

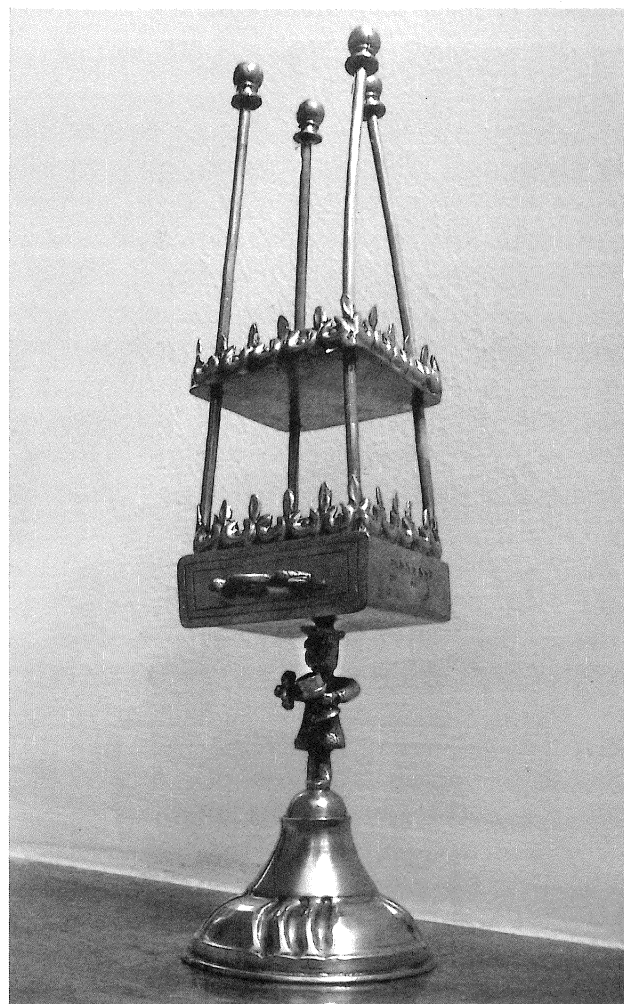
3. Pucharek srebrny, Gdańsk ok. 1675 r., sygn. „K.E.J.” nr inw. 1293/II, 4. Dzbanek i patera, srebro 1894 r. – pamiątka 100. rocznicy Insurekcji Tadeusza Kościuszki, wyk. przez Władysława Dobrzyńskiego w Podgórzu, nr inw. 5191/III/1-2. 5-5a. Waga mosiężna, szalkowa z ok. 1910 r. nr inw. 5204/III.

złych. Liczbowo zakupy stanowiły większość wśród pozyskanych w omawianym okresie muzealiów. Do najcenniejszych obiektów zakupionych w tym czasie zaliczyć trzeba między innymi obrazy: Stanisława Tondosa, *Kościół na Bieleńcach*, portrety Feliksa Grodzickiego, senatora Rzeczypospolitej Krakowskiej malowany przez Józefa Brodowskiego, olej, płótno 1821 r. (nr inw. 5283/III), rzemiosło artystyczne: pucharek srebrny, Gdańsk, około 1675 r. sygnowany „K.E.J.” (nr inw. 1293/II), patera i dzbanek, srebro 1894 - pamiątka 100. rocznicy Insurekcji Tadeusza Kościuszki, wykonane przez Władysława Dobrzyńskiego w Podgórzu, (nr inw. 5191/III/1-2); przedmioty codziennego użytku: tkanina Buczacz, XIX/XX w., jedwab, bawełna, produkcja fabryczna, (nr inw. 5293/III) waga mosiężna stołowo-szalkowa, 1878 (nr inw. 5203/III), waga mosiężna szalkowa, 1910 (nr inw. 5204/III), świecznik hanukowy, srebro, Rosja, 1867 (nr inw. 884/VII), broszka z przedstawieniem Sulamitki z łaniami, srebro, lata 20. XIX w. (nr inw. 882/VII); fotografie: zespół 551 fotografii wykonanych przez różne zakłady fotograficzne Krakowa na przełomie XIX i XX w., szopki krakowskie z 55 Konkursu Najpiękniejszych Szopek Krakowskich wykonane przez: Bronisława Piąćka (I nagroda), Stanisława Paczyńskiego i Piotra Michalczyka (II nagrody), Zbigniewa Gillerta i Stanisława Malika (III nagrody). Obok zakupów, znaczny udział w powiększaniu naszej kolekcji miały dary od osób prywatnych oraz przekaza-

6. Broszka z przedstawieniem Sulamitki z łaniami, srebro, lata 20. XIX w., nr inw. 882/VII.

zy od instytucji i urzędów państwowych, samorządowych, stowarzyszeń i organizacji społecznych. W czasie minionego dwulecia zbiory muzealne wzrosły o 4182 obiekty i osiągnęły liczbę 89097. Największy udział w przyroście zbiorów miały podobnie jak w latach poprzednich, fotografie.

7. Świecznik chanukowy, srebro, Rosja, ok. 1867 r., nr inw. 884/VII.

8. Drzwi piwniczne z celi aresztu śledczego w Krakowskim Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego przy pl. Wolności 4, pocz. lat 50., nr inw. 5193/III

9. Zdarzenie – płonący Walenty Badylak 21.III.1980 r, protest przeciwko zbrodni katyńskiej i ustrojowi komunistycznemu, mal. Eugeniusz Waniek, ol. pł., 1981 r.

Rok	Zakupy	Dary	Przekazy	Depozyty
1997	459	765	25	144
1998	1844	640	14	3
Łącznie	2303	1405	39	147

Obok wyliczonych wcześniej zakupów, znaczny udział w przyroście naszego stanu eksponatowego miały też dary. Ten sposób na powiększenie kolekcji zasługuje na nadzwyczajne podkreślenie, jest on bowiem wyrazem społecznego znaczenia i zaufania do instytucji muzealnych w ogóle, a naszej w szczególności. Warto przy tym odnotować, że dary miały rozmaity wymiar: od cennych, takich jak wspomniany wyżej gest Fundacji Bankowej im. Leopolda Kronenberga, po finansowo bardziej skromne, lecz zawsze płynące z serca, z troski o wzbogacenie narodowego zasobu dóbr kultury. Wiele z przekazywanych obiektów to pamiątki osobiste, z którymi często trudno było się rozstać, a które ofiarowywano do muzeum w nadziei, że tu będą najbezpieczniejsze, że służyć będą ogółowi. Wśród darów tego dwulecia na wymienienie (ze względu na walory dokumentacyjne i artystyczne) w pierwszym rzędzie zasługuje zespół 26 portretów aktorów i aktorek w rysunku i akwareli, wykonanych przez Izabelę Delektę-Wicińską, a przedstawiających między innymi: Jerzego Krasickiego, Martę Stebnicką, Leszka Herdegenę, Irenę Orską, Zofię Kucównę, Stefana Bartika, Jacka Woszczerowicza, Jadwigę Romanowską, Franciszka Delektę, Zofię Jaroszewską; obraz „Warsztat” autorstwa Eugeniusza Wańka, olej, płótno 1959 r. (nr inw. 5203/III);

10. Laska starszego Kongregacji Kupieckiej w Krakowie, srebro, XVII/XVIII w., nr inw. 1169/dep.

11. Lada Kongregacji Kupaiekiej, mosiądz kutu, 1791 r., nr inw. 1172/ dep.

pamiętki historyczne: drzwi piwniczne z celi aresztu śledczego w siedzibie Urzędu Bezpieczeństwa przy pl. Wolności 4, wczesne lata 50. XX w. (nr inw. 5193/III); zbiór rzeczy osobistych zesłańców na Sybir w latach II wojny światowej: szynel, rękawice, czapki, płaszcz damski, patelnia, manierki, niezbędnik (nr inw. 5205/III); granat do racy kongrewskiej z około 1846-1848 (nr inw. 1406/V) oraz 44 diapozytywy czarno-białe o tematyce legionowej.

Obok zakupów i darów znaczny udział w powiększeniu kolekcji muzealnej miały depozyty. Złożone w muzeum obiekty to większości dzieła sztuki, pamiętki historyczne lub wyroby rzemiosła artystycznego; wszystkie o wysokiej wartości materialnej i emocjonalnej. Zdecydowana większość w ten sposób pozyskanych obiektów, natychmiast włączona została do ekspozycji stałych, co zwiększało ich atrakcyjność. Wśród najcenniejszych, pozyskanych jako depozyty obiektów, były między innymi: cykl obrazów malowanych przez Wojciecha Weissa, wśród nich *Autoportret z jabłkiem* olej, płótno, ok. 1897 r. (nr 1088/dep.); *Krakowianka* olej, płótno, ok. 1897 (1082/dep.); obraz malowany przez Eugeniusza Wańka: *Zdarzenie - palący się E. Badylak*, olej, płótno, 1981, Sztandar Stowarzyszenia Restauratorów Krakowskiej Kongregacji Kupaiekiej z ok. 1936 r. (1170/dep.); *Laska Starszego Kongregacji Kupaiekiej w Krakowie*, srebro XVII/XVIII w. (1169/dep.); *Lada Kongregacji Kupaiekiej mosiądz kutu*, 1791 r. (1172/dep.); *rzeźba Bronisława Chromego Smok Wawelski* brąz, odlew, 1997 r. (1174/dep.); kolekcja Komitetu Opieki nad Kopcem Tadeusza Kościuszki: obrazy, medale, rysunki, wyroby rzemiosła artystycznego.

Obok muzealiów powiększono również zasoby biblioteki i archiwum. Głównie nabywano wydawnictwa przedstawiające dzieje i kulturę Krakowa oraz monografie i pozycje o charakterze encyklopedycznym z zakresu judaistyki, teatru, historii i historii sztuki. Wszystkie nowo nabyte mu-

zealia zostały wpisane do Księgi Wpływu Muzealiów i przekazane działom naukowym do opracowania i sporządzenia kart katalogu naukowego zbiorów.

Obiekty zgromadzone w magazynach, eksponowane na wystawach stałych i zmiennych, wypożyczane innym instytucjom muzealnym znajdowały się pod opieką pracowni konserwatorskich. Pracownice dokonywały rutynowych przeglądów zbiorów, opiniowały stan zachowania eksponatów wypożyczanych do i z muzeum na wystawy zmienne. Zgodnie z przyjętymi planami wykonywano przy wytypowanych muzealiach prace całościowe i częściowe. W pierwszej kolejności dotyczyło to eksponatów wybranych do ekspozycjonowania. Zgodnie z ustaleniami pracownice wykonywały też zabiegi przy obiektach wypożyczanych przez muzeum na wystawy z cyklu „Skarby krakowskich klasztorów”. W ten sposób rewanżowaliśmy się za wspólną zgodę zgromadzeń zakonnych na udostępnienie szerokiej publiczności zebranych przez nie skarbów polskiej i obcej sztuki, dokumentów i pamiątek historycznych. W omawianym okresie czynne były pracownice malarstwa, tkanin, papieru i metalu. Wykonały one pracę przy następującej liczbie obiektów:

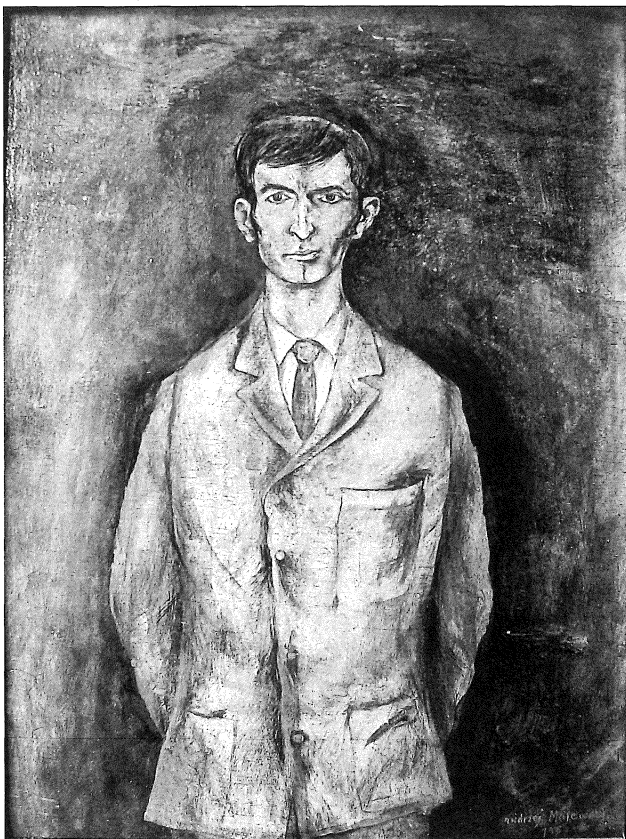
Rok	Pracownia Malarstwa	Pracownia Metalu	Pracownia Tkanin	Pracownia Papieru
1997	474	511	48	96
1998	424	347	142	150
Łącznie	898	858	190	246

12. *Autoportret z jabłkiem*, mal. Wojciech Weiss, ol. pł., ok. 1897 r., nr inw. 1088/dep.

Ponadto na zlecenie muzeum pracownice zewnętrzne wykonały konserwację 11 mebli. Prace, wykonywane przez pracownice własne, miały rozmaity zakres. Od zwykłych zabiegów oczyszczających, po kompletną konserwację wymagającą znacznej ingerencji w obiekty.

W ciągu omawianego okresu ruch muzealiów, wynikający przede wszystkim z wypożyczeń własnych obiektów na wystawy organizowane przez inne muzea oraz wypożyczeń z innych instytucji na ekspozycje realizowane przez nas, był dosyć duży. Na wystawy organizowane przez muzeum wypożyczono od osób prywatnych, zgromadzeń zakonnych, innych muzeów, instytucji, stowarzyszeń 5.416 obiektów. Z naszych zasobów inne placówki muzealne

13. *Portret Kazimierza Wiśniaka*, mal. Andrzej Majewski, tempera na desce, 1967 r., nr inw. 4546/VI.

wypożyczyły 1.535 eksponatów. Najwięcej i najczęściej, podobnie jak w latach poprzednich, wypożyczaliśmy z muzeów krakowskich: Muzeum Narodowego, Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu, Muzeum Etnograficznego, Biblioteki Jagiellońskiej, Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Krakowie oraz Krakowskiego Klubu Kolekcjonerów. Z muzeów i instytucji pozakrakowskich najczęściej naszymi partnerami były: Muzea Narodowe w Warszawie, Poznaniu, Kielcach, Muzea Okręgowe w Rzeszowie, Radomiu, Tarnowie, Muzeum Teatralne w Warszawie, Towarzystwo Polsko-Niemieckie. Użyczały nam swoich obiektów muzea zagraniczne, przede wszystkim: Muzeum Historii Lwowa, Lwowskie Muzeum Etnograficzne, Dom Anny Frank w Amsterdamie. Ze zbiorów klasztornych korzystaliśmy przygotowując ekspozycję „Skarby krakowskich klasztorów”. Tym razem stanęły przed nami otworem zbiory ss. Bernardynek i oo. Reformatorów. Jak zawsze, mogliśmy liczyć na hojność osób prywatnych, w tym przede wszystkim krakowskich kolekcjonerów i zbieraczy. W okresie sprawozdawczym korzystaliśmy z życzliwości panów: Marka Sosenki, Krzysztofa Dydo i Janusza Adamczyka. W szczególny sposób przychylni byli dla nas artyści użyczający własnych dzieł na organizowane wystawy indywidualne i zbiorowe. Wiele inicjatywy wykazali tu członkowie Zwierzynieckiego Koła Przyjaciół Sztuk Wszelkich. Z naszych zbiorów organizując wystawy korzystały: Muzea Narodowe w Krakowie, Warszawie, Wrocławiu, Muzea Okręgowe w Rzeszowie, Tarnowie, Sandomierzu, Krośnie, Łomży i Nowym Sączu, Muzea Regionalne w Bochni, Ostrowcu Świętokrzyskim, Warce i Wodzisławiu Śląskim.

Użyczałyśmy też naszych obiektów instytucjom zagranicznym Kopenhagi, Lwowa i Bordeaux. Jak wspomniano wyżej, wzrost liczby eksponatów to efekt zakupów, przekazów, depozytów i w dużej mierze, darów. Właściciele dzieł sztuki, pamiątek historycznych, rodzinnych bardzo często postrzegali w naszej instytucji gwaranta, który może najtrwalej zabezpieczyć bezcenne dla nich skarby, tak, aby służyły całemu społeczeństwu. Stąd liczne decyzje o złożeniu ich w darze muzeum. Wszystkich darczyńców prosimy raz jeszcze o przyjęcie najgorętszych podziękowań i wyrazów najwyższego szacunku za ich dary serca. W ciągu lat 1997 – 1998 ofiarodawcami były następujące osoby: Maria Adamska, Teresa Adamczewska-Stanisławska, Jerzy Banach, Celina Bąk-Koczarska, Zbigniew Bieniasz, Halina Borowiec, Janina Berdak, Tamara Berdowska-Oprządek, Jadwiga Ciechanowska, Adam Czarnowski, Krystyna Czarniewska, Izabela Delekt-Wicińska, Maria Waleria Demidecka, Alicja Drabek, Andrzej Folfas, Stanisław Frenkiel, Juda Frenkiel, Jadwiga Faust, Ewa Gaczoł, Krystyna Gardulska, Andrzej Garbień, Paweł Gawor, Alina Gnoińska, Andrzej Hryniewicz, Zbigniew Hellebrandt, Tadeusz Horodyski, Władysław Janikowski, Aleksandra Jaklińska-Duda, Stanisław Jakubczyk, Janina Jaworska, Antoni Kostrzewa, Andrzej Krzyżanowski, Paweł Kotowicz, Henryk Kotarski, Jerzy Koziński, Jacek Kofin, Jadwiga Kaiser-Płęskowska, Teresa Kowicka, Jadwiga Lentocho, Jadwiga Ligenza, Józef Las-

14. Jan Raszka, *Akt kobiecy*, gips patynowany, Kraków, po 1900 r., nr inw. 5186/III.

sota, Magdalena Lewicka, Irena Łuczków, Barbara Miszczuk, Wacława Milewska, Zdzisław Maj, Krystyna Misiak, Jerzy Napieracz, Wiesław Nowak, Andrzej Nitsch, Stanisława Opalińska, Stanisław Pollak, Jadwiga Porębska, Maria Passowicz, Wacław Passowicz, Katarzyna Pater, Tamiła Peczeniuk, Barbara Papież, Teresa Paszkot, Bogdan Paprocki, Tamara Petryk, Teresa Panasiewicz, Zdzisław Ruszel, Zofia Rakisz, Matylda Salwa, Zenona Stróżyk-Stulgińska, Barbara Skalska, Iwona Siwek-Front, Bolesław Skrzybański, Hanna Styczyńska, Leszek Sibila, Franciszek Staśto, Stanisław Sobolewski, Ignacy Trybowski, Irena Urbańska, Renata Weiss, Eugeniusz Waniek, Leszek Wyżga, Maria Wysocka, Maria Wiśniowska-Rihak, Krystyna Zachwatowicz, Maria Zachwieja-Wała, Joanna Wysocka-Panasiewicz, Kazimierz Wiśniak, Wojciech Źródłak.

WYSTAWY

Działalność ekspozycyjna omawianego dwulecia, w swojej warstwie programowej była kontynuacją wypracowanych w poprzednich latach zasad. Podejmując tematy nowych ekspozycji, kierowano się następującymi przesłankami:

a) Zwrócenie uwagi na ważne w dziejach miasta rocznice. W tym cyklu powstała niezmiernie istotna ekspozycja poświęcona miastu sprzed 100 lat. Był to czas organizowania wielce zasłużonego dla poznania historii miasta Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. Przygotowanie tej ekspozycji było też hołdem dla inicjatywy społeczników, nadających swej trosce o krzewienie idei opieki nad zabytkami zorganizowaną formę, a którzy z czasem znaleźli się w pierwszym szeregu. To właśnie im zawdzięczać należy powstanie Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Rocznicowy charakter miały też ekspozycje Juliusza Osterwy w 50. rocznicę śmierci tego wybitnego twórcy teatralnego, aktora, reżysera i dyrektora teatru oraz 80-lecia poczty lotniczej w Polsce i Krakowie.

b) Drugi nurt stanowiły ekspozycje porównawcze, w których starano się ukazać, jak wyglądały w fotografii dokumentacyjnej i artystycznej dwa różne, ale przecież w jakiś sposób podobne do siebie miasta Kraków i Lwów.

c) Kolejny cykl ekspozycji był także kontynuacją zapoczątkowanego wcześniej dążenia do ukazania tych obiektów, które na co dzień niedostępne, a przecież tak istotne dla poznania naszego narodowego zasobu dóbr kultury. Tutaj należy wymienić przede wszystkim wystawy z serii „Skarby krakowskich klasztorów” oraz pokazy zbiorów kolekcjonerów krakowskich pp. Marka Sosenki i Janusza Adamczyka. Cykl ten roboczo nazywaliśmy „zabytkoznawczym”, bowiem jego istotą – obok zaprezentowania określonych idei, zdarzeń, które kolekcje te ilustrują – było ukazanie przede wszystkim obiektów.

d) Niemal identyczny cel, związany z wypełnieniem przez muzea funkcji kolekcjonerskich, których realizacja zgodnie z ustawą o muzeach jest jednym z podstawowych zadań każdej muzealnej placówki, leży u podstaw kolejnego cyklu ekspozycyjnego, ukazującego sztukę współczesną. Dzięki tym prezentacjom mogliśmy bezpłatnie powiększyć nasze zbiory. Tutaj wymienić trzeba przede wszystkim wystawy w Wieży Ratuszowej – „Z pracowni naszych artystów” oraz ekspozycje organizowane w Galerii Kamienicy Hipolitów.

e) Muzeum jest instytucją wielooddziałową, co oznacza, że zajmujemy się różnymi czasami – bardzo różnymi problemami historii i kultury minionych wieków. Stąd pewna liczba wystaw pozornie trudnych do ujęcia w jakiś typowy dla całej instytucji moduł, ale jednak mieszczących się w co najmniej jednym z przyjętych kryteriów. To ekspozycje specjalistyczne np. cykl wystaw scenograficznych czy biograficznych poświęconych gwiazdom scen krakowskich. Wreszcie, zostało zorganizowanych kilkanaście wystaw, które miały charakter służebny w stosunku do środowiska. Fakt ich organizacji stanowił jedynie dowód zakorzenienia instytucji w życiu kulturalnym miasta, przyciągania do jego sal rozmaitych środowisk, które instytucję naszą traktowały jako miejsce przyczyniające się do ich nobilitacji, nam zaś dostarczały satysfakcji, jeśli faktycznie spełnialiśmy te oczekiwania. W tym nurcie mieściły się ekspozycje w holu parterowym Pałacu Krzysztofora oraz wystawy przygotowywane wspólnie ze Zwierzynieckim Kołem Przyjaciół Sztuk Wszelkich. Te ostatnie wymienione ekspozycje uważamy za szczególnie wartościowy wycinek naszej pracy. Muzeum stało się miejscem znaczącym w życiu Dzielnicy VII, ośrodkiem wokół którego koncentrowało się szereg inicjatyw kulturalnych, było miejscem integracji lokalnej społeczności.

Omawiając działalność ekspozycyjną lat 1997-1998 nie sposób nie zaznaczyć, że obok wielości rozmaitych wystaw zmiennych (pokazywanych w salach własnych, w salach muzeów polskich i zagranicznych) za najważniejsze uznajemy jednak przygotowanie w tym okresie i poddanie pod sąd publiczny trzech nowych wystaw stałych. Dwie z nich „Z dziejów i kultury Krakowa” w salach Pałacu „Krzysztofora” oraz „Kraków w latach 1939-1945” w salach Domu Śląskiego przy ul. Pomorskiej 2 to ekspozycje nawiązujące do wcześniej istniejących, ale na tyle zmodyfikowane zarówno w swoim kształcie merytorycznym, jak i plastycznym, że można je traktować jako nowe. Zupełnie nowy, budowany od podstaw kształt, miała natomiast wystawa „Z dziejów krakowskiego Bractwa Kurkowego” w budynku Celestatu przy ul. Lubicz 16.

W ciągu omawianego okresu muzeum przygotowało samodzielnie, i we współpracy z innymi instytucjami z kraju i zagranicy, 3 wystawy stałe i 54 zmienne, ponadto 21 wystaw objazdowych i 8 zagranicznych. Nie sposób szerzej przypomnieć wszystkich. Ograniczymy się tylko do tych najważniejszych, które swoim kształtem, zawartością, odbiorem społecznym najtrwalej zapisały się w pamięci, stanowiły najbardziej znaczące, dokonanie. W 1997 r. największym osiągnięciem muzeum było ostateczne ukończenie prac montażowo-aranżacyjnych ekspozycji poświęconej „Dziom krakowskiego Bractwa Kurkowego”. W dniu 21 VI tegoż roku w obecności licznie przybyłych gości, władz miasta, w budynku Celestatu otwarto ekspozycję poświęconą historii krakowskiego Towarzystwa Strzeleckiego. Na wystawie zaprezentowano ponad 300 eksponatów: przede wszystkim z kolekcji własnej muzeum oraz współczesnych pamiątek wypożyczonych przez Braci Kurkowych. Otwarcie wystawy przypadło dokładnie w 160. rocznicę (21 VI 1837) nabycia przez Bractwo (od Maurycego Samelsohna) rozległego ogrodu, w którym wzniesiono neogotycki pałac, zwany Celestatem. Otwarcie nowej siedziby Bractwa,

wybudowanej w ciągu 4 miesięcy, nastąpiło w dniu 15 X 1837 r. Projektantami byli Tomasz Majewski i Franciszek Lanci. Przez ponad 100 lat pałacyk służył Bractwu. Okres II wojny światowej i następne kilka dziesięcioleci PRL-u to czas, gdy Celestat odebrany prawowitym właścicielom został doszczętnie zrujnowany. W roku 1983 r. władze miasta podjęły decyzję o przekazaniu budynku Muzeum Historycznemu Miasta Krakowa. Długoletni remont sfinansowany ze środków Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, przywrócił obiekt do pierwotnej świetności. Bracia Kurkowi, którzy odzyskali prawa do swej własności, podtrzymali decyzję o organizacji w pałacyku oddziału muzeum. Otwarta wystawa składała się z trzech części. W pierwszej zaprezentowano dzień współczesny krakowskiego Bractwa Kurkowego: portrety, fotogramy, sztandary, stroje, odznaki, dary ofiarowane Bractwu. Tę część nazwano salą Bracką. Dwie następne to Zbrojownia i Skarbczyk. W Zbrojowni zgromadzono obiekty informujące o Krakowie jako mieście obronnym. Widoki bram, baszt, rondli, broń miotająca: łuki, kusze; broń palna: drzewcowa i ochronna dawały wyobrażenie o militarnych funkcjach Bractwa Kurkowego. W Skarbczyku pokazano cenne precjoza od tych najstarszych takich, jak cynowa zastawa, czy lada do przechowywania dokumentów, po dary Braci oraz władców, w tym zestaw przyborów do parzenia herbaty ofiarowany przez cesarza Franciszka Józefa I. Ostatnia część ekspozycji to ta, w której chronologicznie ułożone eksponaty dają wykład historii Bractwa od czasów najdawniejszych, po lata II wojny światowej. Tę część wystawy umieszczono w sali zwanej Strzelecką, dobudowaną do głównego budynku na przełomie 1874/1875 r. Obok centralnie prezentowanego symbolu Bractwa – Srebrnego Kura, dzieła renesansowych mistrzów złotnictwa z 1565 r. oraz klejnotów brackich, za najcenniejszą uznać należy kolekcję portretów królów kurkowych od Macieja Knotza po Tadeusza Polaczka-Korneckiego. Autorką scenariusza ekspozycji jest dr Grażyna Lichończak-Nurek, zaś aranżacji plastycznej prof. Akademii Sztuk Pięknych Roman Kurzawski.

Drugą wielką wystawę zorganizowano w salach kamienicy Hipolitów. Poświęcona ona była ukazaniu Krakowa końca XIX w., czasem w których powstało Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, a jego jubileusz stał się pretekstem do podjęcia tego tematu. Wystawa obejmowała ponad 300 eksponatów, głównie z zakresu malarstwa, grafiki i pamiątek historycznych. Obiekty zgromadzone na wystawie pokazywały uczonych, artystów i polityków Krakowa doby autonomicznej 1866-1896; tych, którzy decydowali o tym, że Kraków po latach upadku, z miasta o drugo-, a nawet o trzeciorzędnej roli, urasta do pozycji duchowej stolicy narodu polskiego. Mistyczna moc kamieni, z których każdy mówił o historii, mogła się odrodzić dzięki tym, którzy potrafili swoją działalnością tchnąć w nie nowe siły oraz sprawić, by Wawel, katedra, Rynek, miasto i jego Uniwersytet przyciągały wszystkich, którzy czuli się Polakami i tutaj znajdowali warunki dogodne do kultywowania narodowych tradycji. Tak więc na wystawie obok portretów tych, którzy kształtowali atmosferę życia politycznego, kulturalnego, naukowego i artystycznego, pokazano miasto, jego ulice, place, pomniki oraz kościoły. Miasto, którego dziś już często nie ma, ale które lepiej pozwalało zrozumieć fenomen

polskiego Piemontu. Szczególną rolę Jana Matejki i jego następców w życiu miasta ukazano poprzez odtworzenie atmosfery, kształtu i wyposażenia pracowni artysty malarza. Wielkie narodowe uroczystości, jubileusze, rocznice, pogrzeby odegrały szczególną rolę w budzeniu ducha narodowego, stąd też na wystawie wawelska nekropolia i Skałka – nowy panteon narodowy, znalazły poczesne miejsce. Nie pominięto roli Uniwersytetu, Akademii Umiejętności i teatru święcącego wtedy największe sukcesy. Siłą wystawy było jednak nie tylko to, że pokazano wiele znakomitych obrazów, pamiątek, ale przede wszystkim jej atmosfera, klimat pozwalający widzowi zanurzyć się w dawno miniony czas belle epok. Scenariusz wystawy przygotowała mgr Elżbieta Wojtałowa we współpracy z mgr Teresą Paszkot. Autorem koncepcji plastycznej był mgr Witold Turdza.

W dorocznym cyklu ekspozycji poświęconych gwiazdom krakowskiego teatru w 1997 roku pokazano sylwetkę znakomitej artystki Marty Stebnickiej. Zebrane dokumenty, zdjęcia, kostiumy, rekwizyty, pozwalały prześledzić jej drogę artystyczną od pierwszych ról w Studio Starego Teatru, aż po dokonania reżyserskie i pedagogiczne ostatnich lat.

Zdumiewało bogactwo postaci kreowanych przez artystkę na scenach teatrów dramatycznych i deskach kabaretów. Wśród zgromadzonych eksponatów szczególnie przejmująca była maska z „Balladyny”, w której artystka debiutowała w okupacyjnym teatrze Tadeusz Kantora. Obok dokumentów ilustrujących jej artystyczne dokonania pokazano też pamiątki z życia prywatnego, w tym cały szereg odznaczeń, wśród nich medal przyznany jej przez Jacques’a Chiraca za popularyzację kultury francuskiej.

Komisarzem wystawy i autorem oprawy plastycznej była mgr Wanda Kwiatkowska-Ptak.

Kolejną bardzo ciekawą, a zarazem pionierską ze względu na temat, była wystawa „Smoki – mity – symbole – motywy”. Autorki ekspozycji podjęły udaną próbę analizy tematu smoka w naszej kulturze. Punktem wyjścia była głęboko zakorzeniona w świadomości każdego Polaka legenda o smoku wawelskim. Temat smoka ma oczywiście odniesienia nie tylko polskie, ale ogólnoswiatowe. Wielu artystów z wszystkich kręgów cywilizacyjno kulturowych podejmowało w rysunku, rzeźbie, grafice, malarstwie tematykę smoka. Smok ma rozmaite konotacje w różnych kręgach kulturowych. Autorki, przyjmując za punkt wyjścia legendę o smoku wawelskim, starały się przy pomocy olbrzymiego materiału który zebrały umożliwić widzowi samodzielne postrzeganie różnic, jakie zachodzą w przedstawieniach smoka. Raz jest on personifikacją sił złych, raz dobrych, raz stanowi symbol chaosu, raz harmonii. Najsilniejszy akcent położono na uwypuklenie mitów, symboli i legend związanych z europejskim kręgiem kulturowym, z obszarem kultury judeo-chrześcijańskiej. Tutaj smok był postrzegany jako symbol diabła, szatana. Z nim walczył św. Jerzy, archaniołowie i błędni rycerze. W kulturze chińskiej smok jest symbolem siły, porządku i ładu w świecie przyrody. Wzajemne przenikanie się tych symboli na wystawie najlepiej ilustrują obiekty pokazujące, jak współczesne wojsko przejmując do swoich godeł, emblematów symbol smoka, jako uosobienie siły i męstwa. Wystawa była znakomicie rozwiązana, umożliwiała percepcje zawartych w niej

myśli i idei na każdym poziomie, mogła być atrakcyjna zarówno dla dorosłych, jak i dla dzieci. Autorkami scenariusza były mgr Elżbieta Firlet i Joanna Strzyżewska. Wystawie towarzyszył obszerny katalog.

Następną bardzo interesującą wystawą była ekspozycja kart pocztowych ze zbiorów jednego z najwszechstronniejszych kolekcjonerów krakowskich p. Marka Sosenki. Był to fragment jego kolekcji, tematycznie usystematyzowany, poświęcony prezentacji tematyki żydowskiej. Kartki pocztowe, które pojawiły się w drugiej połowie XIX w. obecnie stały się jednym z ważniejszych źródeł ikonograficznych, rejestrującym wszystkie przejawy działalności człowieka oraz zmiany zachodzące w otaczającym go środowisku. Ta dokumentacyjna wartość „pocztówek”, często przy dużej ich wartości artystycznej, sprawia, że są one jednym z najpopularniejszych obiektów kolekcjonerskich. Zbiór kart pocztowych Marka Sosenki liczy ponad 500 000 sztuk, które obejmują kilkaset tematów i zaliczany jest do największych w naszym kraju. Po długich kwerendach do niżej omawianej wystawy wybrano 650 kart ściśle odpowiadających wybranej tematyce. Zbiór ten obejmuje kartki wydawane przede wszystkim przez polskie firmy, ale reprezentowane są w nim również inne europejskie oficyny wydawnicze. Kartki wybierano kierując się dwoma kryteriami: szatą graficzną i zapisem treści, informującym o przeznaczeniu do określonej korespondencji. Wszystkie wybrane karty oczywiście łączy temat żydowski. Tak więc widzowie mogli oglądać kartki prezentujące firmy żydowskie z Krakowa, widoki bożnic z całej Polski (dziś w większości nie istniejące), typy ludzkie i sceny rodzajowe, żydowskie ceremonie religijne, reprodukcje rysunków humorystycznych i karykatury Żydów, ich udział w walce o niepodległość Polski. Osobną grupę stanowiły kartki propagujące obłądną rasistowską teorię - antysemityzm, która w końcu doprowadziła do największej zbrodni w dziejach ludzkości - holocaustu. Znalazły się więc na wystawie kartki mówiące o zagładzie Żydów, przedstawiające tragiczne losy getta w Łodzi i Teresinie. Wystawę koń-

czyła prezentacja pocztówek ilustrujących odradzające się związki diaspory żydowskiej z Ziemią Izraela, od zainteresowań jego kulturą i sztuką, aż po osadnictwo i powstanie państwa Izrael. Osobne miejsce poświęcono działalności twórcy esperanto Ludwika Zamenhofs. Wystawie towarzyszył znakomicie edytorsko przygotowany katalog w języku polskim i angielskim, który obejmuje wszystkie obiekty prezentowane na wystawie oraz 270 barwnych ilustracji. Scenariusz ekspozycji przygotowali mgr Eugeniusz Duda i Marek Sosenko, którzy wraz z mgr Anną Jodłowiec byli również autorami haseł katalogowych.

Po raz szósty w cyklu „Skarby krakowskich klasztorów” zaprezentowano zbiory kolejnego zgromadzenia zakonnego, tym razem po raz pierwszy ukazano kolekcję klasztoru żeńskiego. Wystawę pokazano w siedmiu świeżo wyremontowanych salach parteru Pałacu Krzysztofory. Ekspozyty pochodziły z zasobu ss Bernardynek. Zakon ten należy do najstarszych na terenie naszego miasta. Jego powstanie, łączy się z pobytem w Krakowie św. Jana Kapistrana – 28 VIII 1453 r. Pierwotna siedziba zakonu znajdowała się przy kościele św. Agnieszki na Stradomiu, a od 11 VIII 1641 r. przy ufundowanym przez Teresę Zadzikównę kościele św. Józefa przy ul. Poselskiej. Słynęły ss. Bernardynki z różnych prac ręcznych, przeważnie hafciarskich. Mimo że rozmaite burze dziejowe nie oszczędziły zgromadzenia, do naszych czasów dotrwało wiele ciekawych pamiątek. Wśród najcenniejszych okazów pokazano między innymi dokumenty odnoszące się do dziejów zakonu w czasach panowania królów: Kazimierza Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Stefana Batorego, Władysława IV, Jana Kazimierza, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Augusta II Mocnego, często z autografami monarchów. Wśród portretów najciekawszymi były konterfekty s. Teresy Zadzikówny z 1631 r., s. Franciszki Wyszowatej z 1760 r., s. Eleonory Gołuchowskiej z 1789 r., nie datowany siedemnastowieczny portret biskupa Jakuba Zadzika. Zaciekawienie wzbudzały ponadto Antyfonarz z 1647 r.,

15 a. Otwarcie wystawy stałej „Z dziejów krakowskiego Bractwa Kurkowego”, wstęgę przecina wiceprezydent Krakowa, dr Krzysztof Görlich, obok prezes Krakowskiej Kongregacji Kupieckiej, Jan Okoński.

15 b. Otwarcie wystawy stałej „Z dziejów krakowskiego Bractwa Kurkowego”, wstęgę przecina kapelan Bractwa, ks. infułat Jerzy Bryła, obok wiceprzewodniczący Rady Miasta Krakowa, dr Paweł Pytko.

15 c. Otwarcie wystawy stałej „Z dziejów krakowskiego Bractwa Kurkowego” - poświęcenie sal Celestatu przez ks. infułata Jerzego Bryłę, pierwszy z lewej Król Kurkowy, Eugeniusz Kowalski.

cykl XVIII w. obrazków ze scenami z życia św. Franciszka z Asyżu. Były też na wystawie wspaniałe tkaniny, w tym: dwie dalmatyki z 1647 r., fragment renesansowego obrusa ołtarzowego; późnorenesansowa skrzynia z malowaną dekoracją roślinną i herbem „Gryf”; rokokowy pulpit na księgi liturgiczne; rzeźby barokowe: Chrystus Frasobliwy z XVII, Chrystus przy słupie, święty Onufry; słynące cudami obrazy: św. Józefa – według tradycji dar papieża Urbana VIII z 1627 r., Dzieciątko Jezus Koletańskie (pamiątka po zakonie Koletek), księgi liturgiczne, obok wspomnianego już *Antyfonarza*, mszał z 1764 r., *Hymnarium* z 1775 r., *Responsorium* do brewiarza z XVII w. Wystawę zamykał cykl obrazów s. Anieli Kisielewskiej, służących do dekoracji Grobu Pańskiego w okresie Wielkanocy: Naigrawanie się z Chrystusa, Chrystus w grobie, Adoracja przez anioły Najświętszego Sakramentu. Wy-

16. Fragment ekspozycji „Kraków przed stu laty” zorganizowanej z okazji 100. rocznicy założenia Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa.

17. Otwarcie wystawy „Smo-ki – mity – legendy – motywy”, dyrektor Andrzej Szczygieł z komisarzami ekspozycji mgr Elżbietą Firlet i mgr Joanną Strzyżewską.

stawa znakomicie plastycznie skomponowana wzbudziła wielkie uznanie gości uczestniczących w otwarciu, m. in. księdza kardynała Franciszka Macharskiego i prezydenta miasta Krakowa Józefa Lassoty. Autorami scenariusza byli mgr Janusz T. Nowak oraz Witold Turdza – autor aranżacji plastycznej.

Jak zwykle interesujący był cykl ekspozycji prezentujących najnowsze prace krakowskich artystów, wystawiany w wieży krakowskiego Ratusza pod wspólnym tytułem „Z pracowni naszych artystów”. W tym sezonie prezentowano prace Krzysztofa Kiwerskiego, Katarzyny Pater, Joanny Wysockiej, Tamary Berdowskiej i Pawła Kotowicza. Autorką scenariuszy wszystkich wystaw była mgr Maria Zientara.

W galerii oddziału teatralnego, obok wspomnianej już

wystawy Marty Stebnickiej, na uwagę zasługują wystawy poświęcone Juliuszowi Osterwie oraz jednemu z najwybitniejszych polskich plakacistów doby obecnej, profesorowi krakowskiej ASP Mieczysławowi Górowskiemu. Obydwie ekspozycje przygotowała mgr Wanda Kwiatkowska-Ptak.

W salach budynku przy ul. Królowej Jadwigi z kilku organizowanych tam wystaw szczególnie zapisały się w pamięci dwie z nich. Pierwsza poświęcona była dr Bolesławowi Komorowskiemu, lekarzowi, społecznikowi, „zwierzynieckiemu Judymowi”, który przez blisko półwiecze pracy zawodowej, związany z mieszkańcami tej dzielnicy, stał się człowiekiem instytucją. Choć od jego śmierci upłynęło wiele lat, nadal żyje w pamięci swoich pacjentów. Zdjęcia, dyplomy, książki, instrumenty lekarskie, listy i receptariusze, to najbardziej

18. Fragment wystawy „Lalki regionalne świata”, Kamenica Hipolitów.

19. Otwarcie wystawy z cyklu „Z pracowni naszych artystów. Malarstwo Katarzyny Pater”. Pierwsza z lewej: Katarzyna Pater, dyr. Andrzej Szczygiel i komisarz wystawy, mgr Maria Zientara.

typowe eksponaty tej ciekawej wystawy. Druga wystawa zainspirowana została kolejną pielgrzymką Ojca Świętego Jana Pawła II do Ojczyzny oraz kanonizacją Królowej Jadwigi. Wystawa nosząca tytuł „Królowa Jadwiga – wawelska Pani” była prezentacją przedstawień malarskich, gra-

ficznych i rzeźbiarskich postaci królowej Jadwigi w dziełach współczesnych plastyków. Pokazano na niej prace m.in.: Stefana Berdaka, Bronisława Chromego, Izy Delekt-Wicińskiej, Haliny Cieślińskiej-Brzeskiej, Zofii Kopycińskiej-Wilczkovej i innych.

Na zakończenie raz jeszcze przypomnieć należy, iż w 1997 Muzeum pokazało wystawę szopek krakowskich w czterech polskich miastach oraz w Kopenhadze. Ponadto pokazaliśmy poza granicami kraju we Lwowie i Wiedniu wystawy fotograficzne. Pierwsza ukazywała „Kraków i Lwów w starej fotografii”, druga była prezentacją Krakowa.

ROK 1997 – DATY OTWARCIA WYSTAW:

A. WYSTAWA STAŁA – CELESTAT, UL. LUBICZ 16
21 VI - „Z dziejów krakowskiego Bractwa Kurkowego”

Komisarz wystawy: dr Grażyna Lichończak-Nurek, aranżacja plastyczna prof. Roman Kurzawski.

B. SALE WYSTAW ZMIENNYCH – PAŁAC KRZYSZTOFORY, RYNEK GŁÓWNY 35, PARTER

26 VI - „Międzynarodowe Triennale Grafiki”;

26 IX - „Skarby krakowskich klasztorów – zbiory ss. Bernardynek”

Komisarze wystawy: mgr Janusz T. Nowak, mgr Witold Turdza;

7 XII - „Pokonkursowa wystawa szopek krakowskich – 55 konkurs”

Komisarz wystawy: mgr Anna Szałapak.

C. SALE WYSTAW ZMIENNYCH – KAMIENICA HIPOLITÓW, PL. MARIACKI 3

17 III - „Kraków przed 100-laty”

Komisarze wystawy: mgr Elżbieta Wojtałowa, mgr Teresa Pąskot; aranżacja plastyczna: mgr Witold Turdza;

26 VI - „Smoki – mity – symbole – motywy”

20. Otwarcie wystawy z cyklu „Z pracowni naszych artystów. Malarstwo Tamary Berdowskiej”. Przemawia dyr. Andrzej Szczygiel, obok Tamara Berdowska, prof. Janina Kraupe-Świdarska, prof. Roman Kurzawski.

21. Otwarcie wystawy z cyklu „Gwiazdy scen krakowskich – Marta Stebnicka”. Przemawia rektor Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej, prof. Jacek Popiel, z prawej Marta Stebnicka, z lewej dyr. A. Szczygieł.

Komisarze wystawy: mgr Elżbieta Firlet, mgr Joanna Strzyżewska;

11 VII - „Lalki regionalne świata”

Komisarz wystawy mgr Elżbieta Firlet;

18 XII - „Eugeniusz Waniek – malarstwo i rysunek z lat 1960-1997”

Komisarz wystawy: mgr Marta Marek.

D. GALERIA PIWNICZNA – KAMIENICA HIPO-LITÓW, PL. MARIACKI 3

29 VIII - „Kraków miasto garnizonowe”.

Wystawa z zjazdu Miłośników Dawnej Broni i Barwy;

14 XI - „Łowy i ludzie - fotografie Włodzimierza Puchalskiego”

Komisarz wystawy: mgr Leszek Sibila.

E. GALERIA LETNIA – WIEŻA RATUSZOWA, RYNEK GŁÓWNY 1

Wystawy z cyklu: „Z pracowni naszych artystów”:

21 V - „Krzysztof Kiwerski – malarstwo”;

19 VI - „Katarzyna Pater – malarstwo”;

26 V - „Harczerze w służbie Boga”

Komisarz wystawy: mgr Magdalena Kurowska;

17 VII - „Tamara Berdowska – malarstwo”;

3 X - „Paweł Kotowicz – malarstwo”

Komisarzem wszystkich wystaw artystycznych była mgr Maria Zientara.

F. GALERIA TEATRALNA – „DOM POD KRZYŻEM” UL. SZPITALNA 21

23 III - „Gwiazdy sceny krakowskiej – Marta Stebnicka”

Komisarz wystawy: mgr Wanda Kwiatkowska-Ptak;

11 VI - „Plakat w malarstwie – malarstwo w plakacie, twórczość Mieczysława Górowskiego”

Komisarz wystawy: mgr Wanda Kwiatkowska-Ptak;

15 X - „Juliusz Osterwa w Krakowie. W 50. rocznicę śmierci”

Komisarz wystawy: mgr Wanda Kwiatkowska-Ptak.

G. ODDZIAŁ JUDAISTYCZNY – STARA BOŻNICA, SALA KOBIET. UL. SZEROKA 24

2 X - „Tematyka żydowska w pocztówkach z kolekcji Marka Sosenki”

Komisarz wystawy: mgr Eugeniusz Duda, Marek Sosenko.

22. Otwarcie wystawy „Tematyka żydowska w kartkach pocztowych z kolekcji Marka Sosenki” Przemawia dyr. Andrzej Szczygieł, na pierwszym planie komisarze wystawy Marek Sosenko i Eugeniusz Duda.

23. Wystawy stała „Kraków 1939-1956” w Domu Śląskim, przy ul. Pomorskiej 2.

24. Otwarcie wystawy „Kraków – Lwów na starej fotografii”, przemawia dyr. Muzeum Historii Lwowa Bogdan Czajkowski, obok dyrektor Andrzej Szczygieł.

25. Otwarcie wystawy „Skarby krakowskich klasztorów Zbiory Reformatorów – Franciszkanów”, Jego Eminencja Franciszek kardynał Macharski, Ojciec Prowincjał Adam Błachut, komisarz wystawy Janusz T. Nowak, wicedyr. Muzeum Wacław Passowicz.

H. ZWIERZYŃCIECKI SALON ARTYSTYCZNY – UL. KRÓLOWEJ JADWIGI 41

26 I - „Bolesław Komorowski - lekarz społecznik”;
6 IV - „Pejzaże Janiny Berdakowej”;
25 V - „Królowa Jadwiga – wawelska Pani obrazy, rzeźby poświęcone św. Jadwidze – Królowej Polski”;
28 IX - „35 lat Szczepu Arkona”;
6 XI - „Zwierzyniec się przedstawia”
Komisarzem wszystkich wystaw był Jerzy Segda.

I. WYSTAWY OŚWIATOWE

„50 lat liceum plastycznego w Nowym Wiśniczu” (Sień Pałacu Krzysztoforów),
„Kraków w rysunkach Alfa Welskiego” – Muzeum Okręgowe w Krośnie,
„Znajomi z Krakowa – fotografie Zbigniewa Łagockiego” – BWA w Częstochowie,
„Pamiątki władz miasta” – hall sali obrad Rady Miasta Krakowa,
„Mroźkowe Theatrum” – Muzeum Okręgowe Tarnów,
„Szopki krakowskie” – Muzeum Okręgowe Łomża,
„Szopki krakowskie” – Muzeum Tkactwa Dolnośląskiego - Kamienna Góra,
„Szopki krakowskie” – Muzeum Nadwiślańskie – Kazimierz Dolny n/Wisłą,
„Szopki krakowskie” – Muzeum Miejskie – Świętochłowice.

J. WYSTAWY ZAGRANICZNE

28 X - „Kraków – Lwów w kamerze fotograficznej” - Lwów komisarze wystawy: mgr Ewa Gaczoł, mgr Andrzej Malik;
19 IX - „Kraków w starej fotografii” – Wiedeń komisarz wystawy mgr Teresa Kwiatkowska;
28 XI - „Najpiękniejsze szopki krakowskie” – Kopenhaga komisarz wystawy mgr Anna Szałapak.

26. Otwarcie wystawy „Ukraińscy malarze-absolwenci krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych”, drugi z lewej rektor ASP prof. Stanisław Rodziński, dyr. Andrzej Szczygieł, komisarz wystawy mgr Stanisława Opalińska, dyrektor Wasył Otkowicz.

Rok 1998 obfitował w równie dużą liczbę wystaw, jak rok go poprzedzający. W tym roku za najważniejsze uznać należy przekazanie publiczności dwóch wystaw stałych. Pierwszą z nich otwarto w budynku Domu Śląskiego. Pierwotnie planowano poświęcenie jej przedstawieniu walki i męczeństwa narodu polskiego w okresie okupacji hitlerowskiej. W trakcie prac nad tą ekspozycją postanowiono poszerzyć jej zakres o pokazanie przynajmniej w symbolicznym wymiarze losów tych żołnierzy, którzy nie złożyli broni po 1945 roku i w rozmaitej formie próbowali kontynuować opór przeciwko zaprowadzanym nowym porządkom, przeciwko sowietyzacji kraju. Równocześnie poszerzono zakres przedstawionej tematyki wprowadzając materiały mówiące o tych ugrupowaniach, których działalność była do tej pory pomijana - np. informacje o Stronnictwie Narodowym. Na wystawie pokazano też materiały informujące o działaniach komunistycznych służb w zwalczaniu niepodległościowego podziemia z lat wojny w tym osławiony plakat „AK – zapluty karzeł reakcji”. Zasadniczy zrab ekspozycji poświęcono ukazaniu losów Krakowian w okresie okupacji hitlerowskiej. Pokazano dokumenty, zdjęcia i pamiątki historyczne, dające wyobrażenie o terrorze okupanta; zdjęcia egzekucji publicznych, afisze śmierci – listy rozstrzeliwanych, zarządzenia władz okupacyjnych, zdjęcia i fragmenty niszczonego pomników, a także materiały ilustrujące wszystkie formy oporu, od tajnego nauczania, tajnej prasy, organizacji podziemnego państwa, po walkę z bronią w rękę. Ważną częścią ekspozycji były pomieszczenia dawnych chłodni, które w okresie okupacji zamieniono w cele więzienne. Na ich murach zachowały się dramatyczne napisy, wydrapane przez więzionych tu, torturowanych i mordowanych Polaków. W otwarciu wystawy, obok przedstawicieli władz miasta na czele z sekretarzem Gminy miasta Krakowa Mieczysławem Pieronkiem, uczestniczyli kombatanci, w tym byli więźniowie katowni gestapo przy ul. Pomorskiej. Autorami scenariusza ekspozycji byli mgr Teodor Gąsiorowski i mgr Andrzej Kuler.

Drugim, pierwszorzędnej rangi, dokonaniem było otwarcie w dniu 10 XI, w przeddzień Święta Niepodległości wystawy stałej „Z dziejów i kultury Krakowa”. W otwarciu wzięli udział licznie przybyli goście, przedstawiciele świata nauki, kultury, reprezentanci władz miasta, radni miejscy na czele z wiceprezydent Teresą Starmach. Wystawę otworzył dyrektor muzeum Andrzej Szczygieł. Otwierana ekspozycja znacznie odbiegła swym kształtem od poprzedniej wystawy z 1979 r. W ekspozycji obecnej znalazło się około 1290 eksponatów tj. o 300 więcej niż w poprzedniej. Wzrost liczby obiektów to nie jedyna różnica między obiema wystawami. Zmieniła się też w znacznym zakresie jej koncepcja. Zmiana ta miała kilka przyczyn. Z jednej strony ze względu na przygotowanie dwóch nowych wystaw stałych jednej w Celestacie, która została już otwarta, a drugiej w Kamienicy Hipolitów. Cały szereg obiektów wcześniej tu pokazywanych, musiał być zastąpiony innymi. Równocześnie zmieniono scenariusz ekspozycji w ten sposób, aby wprowadzić nowe wątki, oraz rozwinąć te, które do tej pory nie były dostatecznie uwidocznione; np. rolę Krakowa jako miasta stołecznego, rezydencjonalnego. Rozbudowano też znacznie te fragmenty, które odnosiły się do samorządowych władz miasta, zarówno w okresie I Rzeczypospolitej, jak i w czasie tzw. autonomii galicyjskiej. Znacznie powiększono liczbę eksponatów w salach prezentujących udział Krakowian w powstaniach narodowych 1794, 1846-1848 oraz 1863 roku - szczególnie mocno rozbudowano ten fragment ekspozycji, który odnosi się do tworzenia i walki legionów Józefa Piłsudskiego, oraz wyzwolenia miasta 31 X 1918 r. Ukazując rolę miasta jako miejsca szczególnego w świadomości Polaków, miejsca „narodowego państwa”, pokazano, iż ta jego funkcja trwała nie tylko w okresie zaborów, lecz również aktualna pozostała w okresie II Rzeczypospolitej. Novum stanowiło też inne, niż do tej pory ujęcie ikonografii miasta. Zamykającą ekspozycję I piętra Galeria Pałacowa jest miejscem, w którym pokazujemy widoki Krakowa od najdawniejszych czasów – ze słynną pa-

27a. Sala Strzelecka Celestatu – Muzeum Historyczne Miasta Krakowa; XII Europejski Zjazd Bractw Kurkowych w Krakowie, posiedzenie Kapituły Orderu św. Sebastiana – widok prezydium.

28 b. Posiedzenie Kapituły Orderu św. Sebastiana Europejskiej Federacji Bractw Kurkowych w sali Celestatu; goście zjazdu prezydent miasta Krakowa Józef Lassota, król kurkowy Zdzisław Maj, marszałkowie Jacek Kofin i Henryk Kuśnierz.

noramą z *Kroniki świata Hartmana Schedla* po obrazy miasta z przełomu XIX i XX w. Widz otrzymał w ten sposób możliwość prześledzenia w dużej przestrzeni czasowej, jak miasto – zda się od stuleci niezmienne – ulegało przemianom. Podobnie jak w poprzedniej ekspozycji starano się zachować układ chronologiczno - problemowy oraz oddziaływać na wyobraźnię widza poprzez przede wszystkim obiekty autentyczne do minimum ograniczając materiały pomocnicze o charakterze dydaktycznym. Od wielu lat były w posiadaniu muzeum dwie duże panoramy: pierwsza, pokazująca wg stanu wiedzy z końca lat 30. ubiegłego wieku, widok miasta Krakowa z początku XVIII w. i druga pokazująca, wydarzenia na Rynku krakowskim w okresie burzliwych dni Wiosny Ludów 1848 r. Obydwie zostały włączone do ekspozycji, podnosząc w ten sposób jej walor dydaktyczny. Z myślą o turystach krajowych i zagranicznych rozbudowano strefę podpisów. Są one dwujęzyczne: polskie i angielskie. Ekspozycja jest dziełem zbiorowym zespołu pracowników merytorycznych, pracujących pod kierownictwem dyrektorów Andrzeja Szczygła i Wacława Passowicza. Au-

torami scenariusza i realizatorami wystawy byli: dr Celina Bąk-Koczarska, mgr Michał Niezabitowski, mgr Janusz T. Nowak, Stanisława Opalińska, Aleksandra Radwan, Jacek Salwiński, Witold Turdza, który też był autorem koncepcji aranżacji plastycznej. Wystawie towarzyszył obszerny folder autorstwa Wacława Passowicza.

Obok wystaw stałych przygotowano wiele interesujących ekspozycji czasowych, które prezentowane były w kraju i poza jego granicami. Nie sposób omówić wszystkie, należy jednak przypomnieć te największe, które sprawiły najczęściej satysfakcji. Pierwsza z nich to wystawa fotograficzna, ukazująca „Kraków i Lwów w kamerze fotograficznej”. Ekspozycja ta przygotowana w 1997 r. wspólnie z Muzeum Historii Lwowa najpierw pokazywana była w tym mieście, zaś w roku obecnym w Krakowie. Współpraca przy organizacji tej wystawy była doskonałą lekcją współdziałania muzealników polskich i ukraińskich. Wystawie towarzyszył bardzo dobrze przygotowany katalog, dający znakomity opis ideowego kształtu wystawy. Równie ważną była też druga wystawa informująca o oddziaływaniu naszego miasta nie tylko na Polaków, ale również na inne nacje. Była to wystawa poświęcona twórczości tych ukraińskich artystów, którzy swoje mistrzostwo zawdzięczali nie tylko talentom własnym, ale studiom w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, która tak dla nich, jak i dla polskich studentów była Alma Mater. Wystawa nosiła tytuł „Ukraińscy studenci krakowskiej ASP”. Jej komisarzem była mgr Stanisława Opalińska. Pozostając w kręgu kontaktów polsko – ukraińskich należy przypomnieć jeszcze ekspozycję w całości złożoną z obiektów stanowiących własność naszego muzeum, to wystawa „Kraków w rysunkach Leona Getza”.

Leon Getz grafik, rysownik, malarz był uczniem krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. Wykonał wiele rysunków przedstawiających place, ulice, podwórka i dziedzińce Krakowa. Właśnie ten fragment jego dorobku artystycznego pokazaliśmy we Lwowie. Komisarzem tej wystawy była mgr Stanisława Opalińska.

29. Przekazanie Muzeum przez Fundację Bankową im. Leopolda Kronenberga w Warszawie obrazu Władysława Rossowskiego *Wjazd królowej Jadwigi do Krakowa*, przemawia prezes Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, prof. dr hab. Jerzy Wyrozumski.

Jak zawsze od kilku lat ważnym wydarzeniem w życiu muzeum była kolejna wystawa z cyklu „Skarby krakowskich klasztorów”. Tym razem zaprezentowaliśmy zbiory krakowskich Reformatów. Wystawa zorganizowana w siedmiu salach Pałacu Krzysztofora zawierała wiele znakomitych dzieł sztuki z zakresu malarstwa, rzeźby, złotnictwa oraz ciekawych pamiątek historycznych: dokumentów zakonu, przywilejów królewskich, starodruków. Wśród cymeliów pokazywanych na tej ekspozycji znalazły się między innymi: gotycka figurka Matki Bożej z Dzieciątkiem z ok. 1360-1370, obrazy Michała Stachowicza ze scenami Męki Pańskiej, które na co dzień znajdują się w kapliczkach Drogi Krzyżowej oo. Reformatów vis à vis Kościoła przy ul. Refor-

mackiej, monstrancje m.in. rokokowa z 3 ćw. XVIII w., klasykistyczna fundacji Józefa i Felicji Paprockich, relikwiarze św. Kazimierza Królewicza z XVIII w., św. Katarzyny Aleksandryjskiej z 2 ćw. XVIII w., obraz: *Chrystus u Marii i Marty* (mal. Tomasz Dolabela, 1 poł. XVII w.), rękopisy: Andrzeja Maksymiliana Fredry, Samuela Keheli, Onufrego Beniowskiego, a także Acta transumpta z przełomu XVIII i XIX w. Ekspozycję przygotowali mgr Janusz T. Nowak i mgr Witold Turdza.

Dużym wydarzeniem artystycznym była wystawa prac autorstwa Stanisława Frenkla. *Artysta ten związany z krakowską Akademią latami studiów po wojnie pozostawał cały czas na obczyźnie. (...) Obrazy Stanisława Frenkla stanowią manifestację własnego widzenia świata, stanowią*

30. Sala Fontanowska Pałacu Krzysztofora, Przewodniczący Rady Miasta Krakowa Stanisław Handzlik przemawia w czasie uroczystości przekazania do zbiorów muzeum srebrnej odznaki Radnego Miasta Krakowa.

31. Sala Fontanowska Pałacu Krzysztofory. Otwarcie wystawy stałej „Z dziejów i kultury Krakowa”, przemawia dyr. muzeum Andrzej Szczygiel, pierwsza z prawej wiceprezydent Krakowa Pani Teresa Starmach, dalej wicedyr. Muzeum Wacław Passowicz, przedstawiciele Krakowskiej Kongregacji Kupieckiej Jacek Gruszka i prezes Kongregacji Jan Okoński, prezes Krakowskiego Bractwa Kurkowego inż. Zdzisław Maj, dyrektor Archiwum Państwowego w Krakowie dr Sławomir Radoń.

wyraz niezależności. Jego malarstwo jest rodzajem moralitetu, dramatycznym tympanonem prowadzącym w tajemnicę naszego czasu. Tymi słowami twórczość prezentowanego artysty scharakteryzował rektor Akademii Sztuk Pięknych Stanisław Rodziński, inicjator tej ekspozycji, którą muzeum przygotowało w ramach obchodów jubileuszu 180-lecia Akademii.

Doskonały efekt ekspozycyjny uzyskano na wystawie poświęconej scenografii Joanny Braun, która stanowiła podsumowanie 30 lat pracy tej niezmiennie lubianej i popularnej artystki. Na wystawie pokazano wiele jej znakomitych projektów, kostiumów, zdjęć dających wyobrażenie o skali jej talentu oraz o rozlicznych realizacjach nie tylko na scenach teatrów krakowskich, ale całej Polski, od Szczecina po Warszawę. Wystawę przygotowała mgr Małgorzata Palka-Konieczko.

Pozostając w kręgu spraw i ludzi teatru nie można pominąć wystawy z cyklu „Gwiazdy sceny krakowskiej – Izabela Olszewska”. W ekspozycji tej podjęto próbę podsumowania dotychczasowego dorobku jednej z najpopularniejszych krakowskich aktorek. Izabela Olszewska całe życie teatralne, od ponad 40 lat związała z Krakowem. W Jej dorobku scenicznym są niezapomniane kreacje, najpierw na deskach Teatru Ludowego w Nowej Hucie, a następnie w Teatrze Starym. Wśród niezapomnianych ról tej artystki wymienić należy m. in. Katarzynę w *Matce Courage* B. Brechta, *Panią Rollinson* w *Dziadach* Adama Mickiewicza w reżyserii Konrada Swinarskiego, siostrę Ratched w *Locie nad kukłczym gniazdem*, czy wreszcie Matkę w *Kłótnie* Stanisława Wyspiańskiego w reżyserii Andrzeja Wajdy. Na wystawie pokazano też działalność pedagogiczną artystki, profesora Wyższej Szkoły Teatralnej w Krakowie. Autorką scenariusza wystawy była mgr Krystyna Solańska.

Pionierski charakter miała wystawa poświęcona prezentacji „Europejskich Bractw Kurkowych”. Była ona możliwa dzięki nawiązaniu przez kuratora tej ekspozycji dr Grażynę Lichończak-Nurek kontaktów z Europejską Federacją

Bractw Kurkowych, za pośrednictwem której zdobyto cały szereg interesujących materiałów. W Celestacie zaprezentowaliśmy też bardzo interesującą ekspozycję poświęconą Krowodrzy w fotografii. Dzięki współpracy z Radą Dzielnicy V, a szczególnie dzięki zaangażowaniu się w pomoc dla muzeum przewodniczącej Rady p. Barbary Bielowej udało się przygotować interesującą ekspozycję ukazującą nie istniejący już świat jednej z ciekawszych dzielnic miasta, Krowodrzę z czasów murarskiej rodziny Gzysików. Komisarzem wystawy była mgr Małgorzata Niechaj.

Sale wystawowe budynku przy ul. Królowej Jadwigi w tym roku były miejscem siedmiu wystaw. Program ekspozycyjny przygotowało Zwierzynieckie Koło Przyjaciół Sztuk Wszelkich. Wystawy tam pokazywane były przede wszystkim prezentacją dorobku artystów, mieszkańców Zwierzyńca.

Na zakończenie omawiania problematyki wystawowej, warto tylko przypomnieć, że niezmiennie od wielu lat, zarówno w kraju, jak i poza jego granicami, cieszyły się dużym powodzeniem wystawy szopek krakowskich.

DATY OTWARCIA WYSTAW 1998 R.

A. WYSTAWY STAŁE ODDZIAŁ UL. POMORSKA 2

1 IV - „Kraków w latach 1939-1956”

Komisarze wystawy: mgr Teodor Gąsiorowski, mgr Andrzej Kuler
Pałac „Krzysztofory” Rynek Gł. 35;

10 XI - „Z dziejów i kultury Krakowa”

Zespół: dr Celina Bąk-Koczarska, mgr mgr Michał Niezabitowski, Janusz T. Nowak, Stanisława Opalińska, Aleksandra Radwan, Witold Turdza.

B. WIEŻA RATUSZOWA – RYNEK GŁ. 1

Wystawy z cyklu prezentującego sylwetki twórcze naszych artystów:

5 IX - „Iwona Siwek – malarstwo”.

C. SALE WYSTAW ZMIENNYCH – PAŁAC KRZYSZTOFORY – RYNEK GL. 35

19 III - „Kraków – Lwów w kamerze fotograficznej”

Komisarze wystawy: mgr Ewa Gaczol, mgr Andrzej Malik;
30 VI - „Malarze ukraińscy – absolwenci krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych”

Komisarz wystawy mgr Stanisława Opalińska;

24 IX - „Skarby krakowskich klasztorów – zbiory oo. Reformatorów”

Komisarze wystawy: mgr Janusz T. Nowak, mgr Witold Turdza;

6 XII - „Pokonkursowa wystawa szopek krakowskich – 56 konkurs”

Komisarz wystawy mgr Anna Szałapak.

D. SIEŃ PAŁACU KRZYSZTOFORY – RYNEK GL. 35

5 III - „8 marca – portret kobiety lat 50”

Komisarze wystawy: mgr Danuta Radwan, mgr Teresa Paszkot;

1 IV - „Tradycje Wielkanocne”

Komisarz wystawy mgr Elżbieta Firlet;

1 VI - „Krasnoludki są na świecie” – wystawa z okazji Dnia Dziecka

Komisarze wystawy: mgr Danuta Radwan, mgr Elżbieta Wojtałowa;

1 XII - „Szopki betlejemskie i anioły”

Komisarz wystawy mgr Elżbieta Firlet.

E. SALE WYSTAWOWE PAŁACU KRZYSZTOFORY – I PIĘTRO

20 VII - „80 - lecie poczty lotniczej w Krakowie” - wystawa filatelistyczna

Komisarz wystawy mgr Leszek Sibila;

30 X - „Szlakiem Legionów i Wojska Polskiego 1914 – 1920” – wystawa filatelistyczna z kolekcji Janusza Adamczyka

Komisarz wystawy mgr Janusz T. Nowak.

F. SALE WYSTAWOWE I PIĘTRA KAMIENICY HIPOLITÓW – PL. MARIACKI 3

02 IV - „II triennale autoportretu”

Komisarz wystawy mgr Marta Marek;

10 IX - „Malarstwo Stanisława Frenkla”

Komisarz wystawy mgr Piotr Hapanowicz.

G. GALERIA PIWNICZNA KAMIENICY HIPOLITÓW – PL. MARIACKI 3

16 I - „Odbudowa Dubrownika w fotografii Damiana Fabijanica”

Komisarz wystawy mgr Leszek Sibila;

14 IV - „Portret miasta 1997 – fotografie” wystawa pokonkursowa

Komisarz wystawy mgr Marta Marek;

9 VI - „Leszek Dutka. Rararium II”

Komisarz wystawy mgr Maria Zientara;

23 VII - „Trzeci wymiar – malarstwo ukraińskie na szkle”

Komisarz wystawy mgr Leszek Sibila;

3 IX - „Turcja – Jordania – Syria” - wystawa fotografii Piotra Korzeniowskiego, stypendysty miasta Krakowa

Komisarz wystawy mgr Leszek Sibila;

4 XI - „Solvay 1993 – 1995. Fotografie Marka Gardulskiego”

Komisarz wystawy mgr Andrzej Malik.

H. GALERIA TEATRALNA – DOM POD KRZYŻEM UL. SZPITALNA 21

25 I - „Pokonkursowa wystawa maski tradycyjnej i współczesnej”

Komisarz wystawy mgr Krystyna Solańska;

27 III - „Gwiazdy sceny krakowskiej – Izabela Olszewska”

Komisarz wystawy mgr Krystyna Solańska;

26 VI - „Joanna Braun – scenografia”

Komisarz wystawy mgr Małgorzata Palka-Konieczko;

24 X - „Zaczął się w Nowodworku” wystawa z okazji

410 rocznicy powstania szkoły

Komisarze wystawy: absolwenci i uczniowie;

28 X - „Mistrzowie plakatu teatralnego” – Wiesław Wałkuwski”

Komisarz wystawy mgr Wanda Kwiatkowska-Ptak.

I. STARA BOŻNICA – SALA KOBIET UL. SZEROKA 24

27 I - „Anna Frank. Historia i dzień dzisiejszy” wystawa fotograficzna przygotowana we współpracy z Towarzystwem Polsko-Niemieckim i Domem Anny Frank

Komisarz wystawy mgr Eugeniusz Duda;

- „Żydzi w Polsce. Swoi czy obcy?” wystawa fotograficzna przygotowana we współpracy z Towarzystwem Polsko-Niemieckim

Komisarze wystawy mgr mgr Beata Łabno, Andrzej Kuler.

J. SALE CELESTATU UL. LUBICZ 16

27 V - „Krowodrza w starej fotografii” wystawa we współpracy z Dzielnicą V

Komisarz wystawy mgr Małgorzata Niechaj;

28 VIII - „Europejskie Bractwa Kurkowe”

Komisarz wystawy dr Grażyna Lichończak-Nurek.

K. SALE ZWIERZYŃCIECKIEGO SALONU TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ SZTUK WSZELKICH – DOM PRZY UL. KRÓLOWEJ JADWIGI 41

12 V - „Rzeźba i malarstwo Wiesława Pastuły”;

27 V - „Wiesław Nowak – malarstwo”;

8 VII - „Halina Cieślińska – Brzeska – malarstwo i witraże”;

2 IX - „Maria Wala - podróże babci do Ameryki”;

7 X - „Katarzyna Podniesińska. Wspomnienie czy bajka”;

29 XI - „Koń a sprawa Polska – malarstwo”;

Komisarzem wszystkich wystaw był Jerzy Segda.

L. WYSTAWY OBJAZDOWE W KRAJU

1. „Kraków w rysunkach Alfa Welskiego”

Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Kraków;

2. „Szopki krakowskie”

Muzeum Okręgowe w Sandomierzu;

3. „Szopki krakowskie”

Muzeum w Ostrowcu Świętokrzyskim;

4. „Szopki krakowskie”

Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce;

5. „Szopki krakowskie”

Muzeum Regionalne w Wodzisławiu Śląskim;

6. „Szopki krakowskie”

Klub „Kuźnia” w Nowej Hucie;

Ł. WYSTAWY ZAGRANICZNE

11 V - „Kraków w rysunkach Leona Getza” Lwów
Komisarz wystawy mgr Stanisława Opalińska;
11 V - „Ikonostas kościoła św. Norberta w Krakowie – malowany przez Władysława Rossowskiego”
Komisarz wystawy mgr Stanisława Opalińska;
26 XI - „Szopki krakowskie” Bordeaux (Francja)
Komisarz wystawy mgr Małgorzata Niechaj;
„Dawna pocztówka żydowska z kolekcji Marka Sosenki”
Instytut Kultury Polskiej w Berlinie
„Dawna pocztówka żydowska z kolekcji Marka Sosenki”
Düsseldorf
Komisarz obydwu wystaw mgr Eugeniusz Duda.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA I UPOWSZECHNIENIOWA

Praca naukowa w ciągu minionego dwulecia, podobnie jak w latach poprzednich, prowadzona była na wielu płaszczyznach. Jej kierunki były w znacznym stopniu zdeterminowane poprzez konieczność realizacji statutowych zadań. Tutaj na plan pierwszy wysuwały się problemy związane z naukowym opracowaniem zbiorów. Znaczny przyrost zbiorów muzealnych, w tym przede wszystkim fotografii, decydował o podstawowym kierunku działań pracowników merytorycznych. W ciągu minionych dwóch lat działały opracowały karty katalogu naukowego oraz karty katalogów rzeczowych i alfabetycznych dla 5357 obiektów. Podobnie jak w latach poprzednich fotografie stanowiły zdecydowaną większość opracowanych muzealiów – ok. 4335. Pozostałe to przede wszystkim: numizmaty, grafiki, obrazy, pamiątki historyczne, wyroby rzemiosła artystycznego, przedmioty codziennego użytku, wyposażenie mieszkań, fragmenty garderoby, kostiumy. Opracowanie eksponatów przebiegało różnie. Były obiekty łatwo rozpoznawalne, ale były też takie, które wymagały wielu godzin studiów, poszukiwań archiwalnych, badań porównawczych. Drugi nurt pracy badawczej, to przygotowywanie scenariuszy wystaw. W ciągu dwóch lat, jak wskazano wyżej, muzeum zorganizowało ponad 80 wystaw. W tym było kilka ekspozycji wymagających wykonania wielu kwerend, studiów, poszukiwań w archiwach tak, aby nowo organizowane ekspozycje były jak najbardziej zbliżone do obecnego stanu wiedzy historycznej. Badania miały na celu poszerzenie dotychczasowego znanego zasobu eksponatowego. Szczególnie odnosiło się to do ekspozycji z zakresu najnowszej historii. Przed tym problemem stali koledyzy przygotowujący nowy scenariusz wystawy „Kraków w latach 1939-1956”. Praca nad nim wymagała podjęcia badań pionierskich, stykania się z licznymi białymi plamami. (mgr Andrzej Kuler, mgr Teodor Gąsiorowski). Równie wiele trudu kosztowało przygotowanie scenariusza wystawy poświęconej Bractwu Kurkowemu. Rozpoznanie wielu pamiątek, dokumentów byłoby niemożliwe bez gruntownych badań archiwalnych. (dr G. Lichończak-Nurek). Równie wiele czasu pochłonęło opracowanie nowej koncepcji scenariusza wystawy stałej „Z dziejów i kultury Krakowa”. Tutaj największą trudność sprawiał nierówny poziom zgromadzonych obiektów jedne okresy były doskonale re-

prezentowane, w drugich odczuwano znaczące braki. Dzięki poszukiwaniom w zbiorach innych muzeów problem ten udało się częściowo załagodzić. Szczególnie wiele wysiłku włożył w tę pracę autor koncepcji aranżacji ekspozycji mgr Witold Turdza, który musiał znaleźć złoty środek między oryginalnymi eksponatami, a materiałami pomocniczymi. Z podobnymi problemami borykali się autorzy wystaw zmieniających. Interesującym przykładem może być tutaj praca nad scenariuszem wystawy „Kraków – Lwów w kamerze fotograficznej”. Należyte przygotowanie tej ekspozycji wymagało nie tylko głębokiego zanurzenia się w historii ostatniego 150-lecia obu miast, porównania ich linii rozwoju, ale również gruntownego opanowania przeogromnej liczby fotografii tak, aby wybrać te najbardziej reprezentatywne dla obu zespołów urbanistycznych, dla ich najciekawszych ulic, placów, budynków (mgr Ewa Gaczoł, Tatiana Petriw, Andrzej Malik). Podobny problem musieli rozwiązać autorzy scenariusza ekspozycji poświęconej „Tematyce żydowskiej w kartkach pocztowych”. Tutaj też trzeba było dokonać wyboru z przytłaczającej swą wielkością kolekcji, następnie wykonać znużającą pracę identyfikacyjną, która pozwoliła na poznanie bogactwa znaczeń i informacji zawartych na kartach. (mgr Ewa Duda, Anna Jodłowiec, Marek Sosenko). Dużo wysiłku kosztowały także scenariusze wystaw: „Smoki – mity – legendy – przedstawienia”, „Kraków przed stu laty”, „Krowodrza w starej fotografii”, „Gwiazdy sceny krakowskiej”. Wielu trudów kosztowały też inne wystawy, ale nie sposób wszystkie je wymienić. Prace nad przygotowaniem tych ekspozycji prowadzili mgr mgr Elżbieta Firlet, Joanna Strzyżewska, Wanda Kwiatkowska-Ptak, Elżbieta Wojtałowa, Teresa Paszkot, Małgorzata Niechaj, Maria Zientara. Jak zwykle wiele satysfakcji, sownie opłacającej włożony trud w kwerendy i studia, mieli autorzy kolejnych wystaw z cyklu „Skarby krakowskich klasztorów” – mgr Janusz T. Nowak i mgr Witold Turdza.

Innym kierunkiem pracy, wynikającym z obowiązku udostępniania zbiorów i informacji o nich, były rozliczne kwerendy prowadzone na zlecenie instytucji, konserwatorów, projektantów, samodzielnych pracowników badawczych, studentów, doktorantów, miłośników Krakowa, dziennikarzy: radia, prasy i telewizji. Ogółem pracownicy merytoryczni muzeum przeprowadzili kwerendy i odpowiedzieli na blisko 600 różnorodnych zapytań. Najczęściej korzystały z naszej pomocy następujące Instytucje: Pracownie Konserwacji Zabytków, Konserwator Wojewódzki, Muzea Narodowe: w Krakowie, Warszawie, Kielcach, Muzea Okręgowe i Regionalne: w Kaliszu, Rzeszowie, Radomiu, Krośnie, Sandomierzu, Tarnobrzegu, redakcje Telewizji Kraków, dzienników: „Dziennika Polskiego” i „Gazety Krakowskiej”.

Pracownicy muzeum zgodnie z wieloletnimi planami obok prac związanych z opracowaniem zbiorów, przygotowaniem scenariuszy wystaw prowadzili prace dokumentacyjne. Dział zajmujący się problemami wojny i okupacji kontynuował prowadzenie kartotek: Bibliografii Krakowa za lata 1939-1945, liczy ona 2916 pozycji, kartoteka uczestników konspiracji liczy po weryfikacji 18.953 nazwisk, kartoteka więźniów – 3.547 nazwisk, kartoteka funkcjonariuszy aparatu terroru – zawiera 2.764 nazwiska. Prace te prowadzili mgr Andrzej Kuler i mgr Teodor Gąsiorowski. Pracownia Dokumentacji Architektury (mgr Henryk Świątek, Elżbieta

Firlet) prowadziła dokumentację fotograficzną i opisową zmian zachodzących w kształcie architektonicznym, i urbanistycznym Krakowa. Zgromadzono i opisano 816 negatywów rejestrujących zmiany na terenie Krakowa.

Osobną kartę aktywności badawczej stanowiła praca nad katalogami zbiorów. Kontynuowane były przez mgr Aleksandrę Radwan i dr Wiktora Kucharskiego prace nad katalogiem broni palnej w zbiorach muzeum. Znaczną część czasu pracy poświęcano na opracowywanie rozmaitych problemów z zakresu dziejów i kultury Krakowa oraz tematów wykraczających poza ściśle pojmowane dzieje miasta często jednak tu mających swój początek. I tak w ciągu minionego dwulecia ukończono następujące monografie: Najstarsza panorama Krakowa ze zbiorów bibliotek w Wurzburgu (mgr E. Firlet), Legiony Polskie 1914-1918 (mgr mgr J.T. Nowak, M. Zientara, W. Milewska), Handel w Krakowie w XX-leciu międzywojennym, zamieszczoną w tomie IV Dziejów Krakowa pod red. J. M. Małeckiego (mgr M. Niezabitowski), biskup Wojciech Jastrzębiec, dr Grażyna Lichończak-Nurek, S. Piwowarski, J. Salwiński, „Rozbicie więzienia św. Michała w Krakowie 18 VIII 1946 r., wydawnictwa popularnonaukowe: „Zagadkowy Kraków” – praca zbiorowa pod redakcją mgr W. Passowicza (wyd. Tow. „Pro Museo”), „Małopolski Słownik uczestników działań niepodległościowych” – tom III pod redakcją mgr A. Kulera i mgr T. Gąsiorowskiego, „Żarnowiec. Szkice z dziejów” praca zbiorowa pod red. W. Passowicza. Artykuły: Zabudowa wawelskiego wzgórza na portrecie Zygmunta I Starego z 1554 r. mgr E. Firlet zamieszczony w „Studiach Wawelianach” w t.VI/VII 1998, Cesarskie wizyty w Celestynie dr G. Lichończak-Nurek w „Gazecie Antykwarycznej”, grudzień 1998. Kontynuowano prace nad następującymi tematami: „Sztuka legionów polskich” mgr Maria Zientara, „Stowarzyszenie Posługaczy Publicznych w Krakowie” mgr Maria Kwaśnik, „Mieszkańcy Pałacu Krzysztofory” dr Celina Bąk-Koczarska, „Poczet krakowskich królów kurkowych” dr Grażyna Lichończak-Nurek, „Dzieje kupieckiej rodziny Fischerów” mgr Jacek Salwiński, „Archiwum Krakowskiego Zawiszy” mgr Magdalena Kurowska. Pracownicy muzeum współpracowali przy opracowywaniu haseł do Encyklopedii Krakowa dr G. Lichończak-Nurek, mgr mgr P. Hapanowicz, M. Niezabitowski, W. Passowicz, W. Turdza, J. Salwiński oraz Polskiego Słownika Biograficznego dr Celina Bąk-Koczarska, mgr S. Piwowarski.

Pracownicy muzeum czynnie uczestniczyli w sesjach naukowych, wygłaszając referaty; mgr Jacek Salwiński na sesji zorganizowanej przez Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa poświęconej Nowej Hucie.

Podobnie jak w latach poprzednich, muzeum było współorganizatorem, wraz z Zakładem Wychowania przez Sztukę Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Jagiellońskiego, dwóch seminariów poświęconych pogłębieniu wiedzy o problematyce klasztorów i zbiorów, z których organizowano wystawy. Wzorem lat poprzednich pracownicy muzeum przygotowywali i wygłaszali referaty na naukowych spotkaniach muzealnych. W okresie omawianego dwulecia odbyło się 13 spotkań.

SEMINARIUM – „SKARBY KRAKOWSKICH KLASZTORÓW – ZBIORY SS. BERNARDYNEK”

Listopad 1997 – Referaty :

Mgr Janusz Tadeusz Nowak – *Główne wątki ideowe ekspozycji - zbiory ss. Bernardynek*;
Prof. dr hab. Jan Samek – *Renesansowa skrzynia posażna ze zbiorów ss. Bernardynek - zabytek meblarstwa*;
Mgr Barbara Kalfas – *Tkaniny liturgiczne w klasztorze ss. Bernardynek*;
Dr Zbigniew Beiersdorf – *Problemy konserwatorskie na przykładzie dziedzina arkaadowego klasztoru SS Bernardynek*;
Prof. dr hab. Jerzy Świecimski – *Wystawa klasztorna jako temat muzealny*;
Siostra Benigna (Teresa) Dziwota – *Kult św. Józefa w kościele pod wezwaniem tego świętego w Krakowie*;
O. dr Józef Marecki (OFM Cap) – *Godło Franciszkańskie*

SEMINARIUM – „SKARBY KRAKOWSKICH KLASZTORÓW ZBIORY OO REFORMATÓW”

Listopad 1998 – Tematy referatów

Mgr Witold Turdza – *Wystawa - zbiory oo. Reformatów - główne idee i wątki*;
Prof. dr hab. Jan Samek – *Miscellanea Reformackie*;
O. Grzegorz Wiśniowski – *Kult obrazu Pana Jezusa Miłosiernego w kościele oo. Reformatów w Krakowie*;
Mgr Danuta Radwan – *Religijne malarstwo Michała Stachowicza*;
Mgr Joanna Torowska – *Ogrody oo. Reformatów w Krakowie*;
Mgr Maciej Mularczyk – *Uczeń w kościele oo. Reformatów w Krakowie*;
Mgr Grażyna Stojak – *Problemy artystyczne klasztoru i kościoła oo. Reformatów w Przemyślu*

ROK 1997 – TEMATY I DATY SPOTKAŃ

12 I - mgr Elżbieta Błazewska – *Porcelana - problemy inwentaryzacji muzealnej*;
15 II - dr Celina Bąk-Koczarska – *Mieszkańcy Pałacu „Krzysztofory” do połowy XIX w.*;
15 III - mgr Michał Niezabitowski – *Kolekcja Komitetu Opieki nad Kopcem Tadeusza Kościuszki*;
13 X - dr Wiktor Kucharski – *Najciekawsze okazy broni palnej w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa*;
17 XI - mgr Małgorzata Niechaj – *Z dziejów ruchu przewodnickiego w Krakowie*;
15 XII - mgr Andrzej Kuler, mgr Teodor Gąsiorowski – *Małopolski słownik uczestników działań niepodległościowych 1939 -1945.*

ROK 1998 – TEMATY I DATY SPOTKAŃ

12 I - mgr Marta Marek – *Kraków w malarstwie Zygmunta Wierciaka*;
21 III - mgr Teresa Paszkot – *Szkoła malarstwa historycznego Jana Matejki - Władysław Rossowski - Wjazd Królowej*

Jadwigi do Krakowa;
 20 IV - mgr Anna Jodłowiec – *Z kart historii Muzeum Historycznego Miasta Krakowa;*
 18 V - mgr Leszek Sibila – *Krakowski fotoplastikon – zbiór klisz szklanych;*
 5 X - mgr Elżbieta Błażewska – *Cymelia ze zbioru numizmatów z Gałki Wieży Ratuszowej;*
 9 XI - mgr Maria Zientara – *Sztuka Legionów – wybrane zagadnienia;*
 14 XII - mgr Piotr Hapanowicz – *Parlamentarzyści z Okręgu Krakowskiego w Sejmie II Rzeczypospolitej.*

Szeroko pojmowana popularyzacja dziejów i kultury Krakowa była jednym z ważniejszych problemów pracy omawianych dwóch lat. Główną bazą do prowadzenia pracy upowszechnieniowej były organizowane wystawy czasowe i zmienne. Swoje propozycje adresowaliśmy zarówno do widzów dorosłych jak i dzieci. Najwymowniejszymi tego dowodami niech będą ekspozycje „Smoków...” i „Lalek regionalnych świata”. Wzorem lat ubiegłych obok kontaktów ze szkołami, ściśle współpracowaliśmy z placówkami wychowania pozalekcyjnego, starając się zachęcić młodzież i dzieci do wizyt w muzeum nie tylko w ramach obowiązkowych lekcji, ale również w czasie wolnym od zajęć. Do naszych najbliższych partnerów należeli Centrum Młodzieży, Wojewódzki Ośrodek Metodyczny, Młodzieżowy Krąg Miłośników Krakowa. Osobną ofertę kierowaliśmy do instytucji i organizacji, zajmujących się organizacją ruchu turystycznego. Obok typowych form pracy takich jak lekcje, prelekcje, oprowadzania po wystawach, podejmowaliśmy organizację spotkań o charakterze interdyscyplinarnym np. „Muzyka dawna w Muzeum” W otoczeniu ciekawych eksponatów dzieci poznawały stare instrumenty, słuchały starych melodii, muzeum stawało się prawdziwym miejscem spotkania muz opiekunek ludzkich umiejętności (Celestat). Obok imprez muzycznych adresowanych do najmłodszych, organizowano we współpracy z Państwowym Wydawnictwem Muzycznym w sali Fontany Pałacu Krzysztofora adresowane do widzów dorosłych Krakowskie Wieczory Muzyki Kameralnej.

Dzieci i młodzież pozostawały, jednak na pierwszym planie podejmowanych przez nas działań. Pracownicy muzeum uczestniczyli w nauczycielskich konferencjach metodycznych informując o możliwościach wykorzystywania wystaw muzealnych zarówno w realizacji programów nauczania, jak i zajęciach pozalekcyjnych. Pragnąc prowadzić bardziej atrakcyjne formy poznawania dziejów miast, organizowaliśmy, wzorem lat poprzednich, różnorodne konkursy. W ciągu omawianych dwóch lat zorganizowano we współpracy z Centrum Młodzieży konkursy z cyklu: „Czy znasz Kraków?”, „Kraków romański i gotycki”, „Kraków renesansu i baroku”, „Kraków lat 1795-1918” (mgr mgr Andrzej Malik, Michał Niezabitowski, Wacław Passowicz). Wszystkie one adresowane były do młodzieży szkół średnich Krakowa. Ponadto z okazji 80. rocznicy odzyskania niepodległości byliśmy współorganizatorami konkursu poświęconego twórcy Legionów Józefowi Piłsudskiemu (mgr Janusz T. Nowak). Pragnąc zachęcić do wizyt w muzeach prowadziliśmy w roku 1997 konkurs: „Czy znasz muzea?” (mgr Małgorzata Niechaj).

Podobnie jak w latach poprzednich uczestniczyliśmy we współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Metodycznym w organizacji Olimpiad historycznych dla dzieci szkół podstawowych (mgr Michał Niezabitowski). Z innych form konkursowych wymienić jeszcze trzeba od kilku lat prowadzony sprawdzian: „Co wiesz o teatrze?” (mgr Krystyna Solańska, Wanda Kwiatkowska-Ptak). Wszystkie konkursy poprzedzone były wykładami pracowników muzeum, wycieczkami po Krakowie. Dla nauczycieli przygotowano specjalne informatory zawierające propozycje różnorodnych tematów zajęć w muzeum.

W ciągu minionego dwulecia pracownicy muzeum przeprowadzili 174 lekcje, w których wzięło udział 5220 uczniów. W grupach zorganizowanych oglądnięto ekspozycje muzealne 76.767 widzów. Ogółem, w ciągu omawianego okresu sale muzealne zwiedziło 241.373 osoby. Obok wymienionych wyżej czynności pracownicy muzeum aktywnie współpracowali z mediami. W prasie codziennej i tygodnikach drukowane były artykuły ich autorstwa, brali udział w realizacji audycji radiowych, telewizyjnych (mgr A. Szczygieł, W. Passowicz, J. T. Nowak, W. Turdza, M. Niezabitowski, G. Lichończak-Nurek, W. Kwiatkowska-Ptak). Dorocznym zwyczajem było muzeum organizatorem Konkursu Najpiękniejszych Szopek Krakowskich, harców Lajkonika i intronizacji Królów Kurkowych.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Omawiany okres nie należał do najlepszych, ale też nie był zły. Stale odczuwalny brak środków nie pozwolił na wydanie zgodnie z planem kolejnego numeru Zeszytów Naukowych „Krzysztofor”. Udało się jednak, dzięki wsparciu sponsorów, wydać kilka bardzo ciekawych katalogów wystaw, oraz więcej niż w latach poprzednich kolorowych folderów. Nie mając funduszy na wydanie własnym sumptem przygotowanych przez pracowników muzeum monografii i artykułów, starano się pomagać w ulokowaniu ich w oficynach obcych. Niekiedy udawało się dla takich działań pozyskać bardziej czy mniej hojnych sponsorów. Tutaj wymienić należy monografię „Legiony Polskie 1914-1918” autorstwa Wacławy Milewskiej, Marii Zientary i Janusza T. Nowaka, która powstała jako pokłosie organizowanej wspólnie z Muzeum Narodowym wystawy „Do Ciebie Polsko”. Wiele zabiegów dopiero w 1998 r. przyniosło rezultat i to niezmiernie potrzebne i wartościowe opracowanie wtedy ujrzało światło dzienne.

Za największe osiągnięcia wydawnicze omawianego czasu uznać należy trzy druki: *Najstarszą Panoramę Krakowa* Elżbiety Firlet, katalogii: Eugeniusza Dudy i Marka Sosienki – *Dawna pocztówka Żydowska* oraz katalog *Kraków – Lwów w kamerze fotograficznej*. Pierwsze z wymienionych opracowań to gruntowny analityczny opis najstarszej, z obecnie znanych panoram Krakowa, jej oryginał przechowywany jest w bibliotece w Würzburgu. Publikacją tą rozpoczęliśmy serie wydawnictw planowanych dla uczczenia stulecia muzeum. Omawiany widok pochodzi z przełomu 1536/37 r. i jest młodszy o ponad czterdzieści lat od znanego przedstawienia z *Kroniki świata* Hartmana Schedla. Jednak w przeciwieństwie do swej poprzedniczki, publikowana obecnie

panorama nie jest na poły fantastycznym wyobrażeniem miasta, lecz jest dziełem artysty, który miasto malował z autopsji. Nie znany z nazwiska malarz, rysownik, towarzyszył księciu Otto Heinrichowi, z palatynackiej gałęzi Wittelsbachów w jego podróży na dwór Zygmunta Starogo. Książę Otto Heinrich był spokrewniony z Jagiello-nami przez swoją babkę Jadwigę, która była siostrą króla. Efektem podróży księcia, człowieka prawdziwie renesanso-wego, znawcy i miłośnika sztuk plastycznych była swoista pamiętka z podróży – widoki 50 miast, które oglądał w dro-dze do Polski, na dwór królewski. Wydawnictwo znakomicie przygotowane edytorsko mogło się ukazać dzięki dotacji Fundacji Cepelia Polska Sztuka i Rękodzieło w Warszawie. Drugie z ważnych wydawnictw, to wielokrotnie już wspomina-ny, znakomity katalog wystawy pocztówek żydowskich. Również to wydawnictwo swój bogaty, bezbłędny edytorsko kształt mogło uzyskać dzięki wspaniałomyślności spon-sorów, którymi byli; Fundacja Batorego, Projekt „BAJIT CHADASZ”, Fundacja Pro Helvetia, Wydział Kultury Urzę-du miasta Krakowa. Trzecie z okazałych wydawnictw, katalog wystawy *Kraków – Lwów w kamerze fotograficznej* to efekt bardzo dobrych, wieloletnich kontaktów z Muzeum Historii Lwowa. Przygotowanie katalogu to owoc pracy pracowników naszego muzeum Ewy Gaczoł i Andrzeja Malika oraz koleżanki ze Lwowa Tatiany Petriw. Wszystkie trzy omawiane wydawnictwa wydrukowano w trzech wersjach językowych. Obok wymienionych wyżej, warto wspomnieć, też doskonale przygotowane zarówno pod względem edytorskim jak i me-rytorycznym katalogi, przewodniki wystaw: *Smoki – mity – legendy – przedstawienia* mgr Elżbiety Firlet, *Tam na Celestacie* dr Grażyny Lichończak-Nurek. To drugie wydawnictwo jest nie tylko doskonałym wprowadzeniem w problematykę wystawy, ale również najpełniejszą historia tej organizacji, dostępnej w ostatnim czasie na rynku. We współdziałaniu z Centrum Młodzieży i założonym przez pracowników muzeum Towarzystwem „Pro Museo” udało się zrealizować popularne wydawnictwo stworzone z myślą o dzieciach i młodzieży biorących udział w konkursach wiedzy o Krakowie. Z obszerniejszych katalogów i folderów wymienić należy m.in.: „Kraków przed 100 laty” mgr Elżbiety Wojtałowej, *Skarby Krakowskich klasztorów – zbiory ss. Bernardynek i oo. Reformatów*, mgr mgr J.T. Nowak W. Turdza.

RADA MUZEALNA

W ciągu prezentowanego dwulecia Rada odbyła zgod-nie ze statutem dwa spotkania. Pierwsze odbyło się w dniu 24 II 1997 roku. W pierwszym punkcie zebrania członkowie Rady zapoznali się ze sprawozdaniem z działalności muze-um w roku 1996. W dyskusji nad sprawozdaniem zabierali głos: prof. Jan Samek, który pochwalił muzeum za mno-gość podejmowanych tematów prac badawczych oraz ofen-sywną politykę wystawienniczą. Prof. Wiesław Bieńkowski i dyrektor Stefan Zajac prosili o uściślenie danych dotyczących inwentaryzacji zbiorów, zaś dr Grażyna Lichończak-Nurek wniosowała aby informacja o działaniach muzeum zawierała więcej danych o osobach realizujących poszczególne zadania. Profesor Samek postulował aby zachęcić pracowników

muzeum do podnoszenia kwalifikacji, zdobywania stopni naukowych. Profesor Zdzisław Żygulski przypomniał, że do niedawna istniało Studium Muzealnictwa, które powin-no być reaktywowane. Na postulaty i zapytania odpowiedział dyrektor Andrzej Szczygiał wyjaśniając m.in., że w mu-zeum prace inwentaryzacyjne nie mają zaległości, co jest bo-lączką wielu innych instytucji. Następnie dyrektor zapoznał zebranych z planem merytorycznym i finansowym na rok 1997. Zebrani stwierdzili, że plan jest bardzo ambitny, obejmuje wiele wątków, postulowali jednak koncentrację na wybranych zagadnieniach – prof. Jan Małecki. W ostat-nim punkcie posiedzenia zebrani omówili przedstawiony przez kierownika oddziału judaistycznego projekt rozbudowy tego oddziału muzeum. Wskazano na dwie możliwości albo ad-aptacje na ten cel któreś z budowli Kazimierza, albo wybu-dowanie nowego budynku – prof. prof. Z. Żygulski, J. Sa-mek. W zebraniu uczestniczyli: prof. dr W. Bieńkowski, dr Celina Bąk-Koczarska, mgr Eugeniusz Duda, dr Grażyna Lichończak-Nurek, prof. dr Jan M. Małecki, mgr Janusz T. Nowak, mgr Stanisława Opalińska, mgr Wacław Passowicz, mgr Witold Turdza, mgr Stefan Zajac, prof. dr Zdzisław Żygulski. Zebraniu przewodniczył przewodniczący Rady prof. Jan Samek.

Kolejne zebranie Rady odbyło się w dniu 26 V 1998 r. Zgodnie z porządkiem zebrania członkowie Rady zapozna-li się ze sprawozdaniem z działalności muzeum w 1997, przedstawionym przez wicedyrektora Wacława Passowicza oraz planami pracy na rok 1998, które nakreślił dyrektor Andrzej Szczygiał. Sprawozdanie, po krótkiej dyskusji w której zabierali głos prof. prof. Jan Samek, Jacek Chrobaczyński, Wiesław Bieńkowski, dr Celina Bąk-Koczarska, zostało przy-jęte bez zastrzeżeń. W trakcie dyskusji nad planem pracy zwrócono uwagę na wielość zadań konserwatorskich i remon-towych, co wynika ze stanu większości zabytkowych budy-nków, które stanowią bazę muzeum. Wskazano też na ko-nieczność rytmicznego wydawania roczników naukowych muzeum „Krzysztofory”. Zalecono opracowanie programu ob-chodów 100-lecia powstania muzeum. Plan pracy na rok 1998 Rada zaakceptowała. W zebraniu któremu przewodnic-zył prof. Jan Samek uczestniczyli ponadto: prof. dr Wiesław Bieńkowski, dr Celina Bąk-Koczarska, mgr Eugeniusz Duda, dr Grażyna Lichończak-Nurek, mgr Janusz Nowak, mgr Stanisława Opalińska, mgr Wacław Passowicz, mgr Witold Turdza, mgr Stefan Zajac.

ZMIANY PERSONALNE

W latach 1997-1998 ruch kadrowy w porównaniu z po-przednimi okresami nie był duży. Zmiany w większości wypadków obejmowały zespół pracowników zatrudnionych w dozorze wystaw i budynków. Prawie minimalny był ruch kadrowy w gronie pracowników merytorycznych, dotyczył jedynie osób przechodzących na renty lub emerytury.

ROK 1997

W ciągu tego roku zostali przyjęci do muzeum następujący pracownicy: Katarzyna Celer, Katarzyna Długosz, Dominik

Dziadusz, Alina Firlej, Marek Głuch, Piotr Hapanowicz, Krystyna Kapcia, Krystyna Mączyńska, Bożena Michoń, Joanna Niezabitowska, Małgorzata Rzemek, Władysław Zagórski.

Odeszli z pracy: Greta Batko, Tadeusz Biedrzyński, Ewa Błachewicz, Dariusz Błazewski, Feliks Grzybowski – renta, Katarzyna Długosz, Ewa Joniec, Krystyna Kapcia, Monika Kaczor, Józef Mazurkiewicz – renta, Stanisław Mors, Jadwiga Opiola – renta, Anna Ochońska, Antoni Pilecki, Iwona Rusinowicz, Feliks Szwarc.

8 IX 1997 zmarła Janina Baster

ROK 1998

Przyjęci zostali do pracy: Józefa Bieda, Monika Gądek, Iwona Mika, Anita Kafiaków-Zawadowska, Małgorzata Kozdroń, Maria Sołek, Wojciech Walocha.

Odeszli z pracy: Katarzyna Celer, Janina Daniel, Jan Kozłowski, Ludwik Ostroga, Henryk Świątek – emerytura, Teresa Wątorska.

JUBILEUSZE: W okresie omawianego dwulecia jubileusze dwudziesto-, dwudziestopięcio-, trzydziesto i trzydziestopięciolecia pracy w instytucjach kultury i muzeum obchodzili następujący pracownicy: Danuta Adamczyk, Elżbieta Adamek-Wojtała, Grażyna Ajakaiye, Elżbieta Błazewska, Maria Baster, Iwona Butrycz-Nuckowska, Józef Cyganik, Mirosław Dziwisz, Anna Gawrońska, Irena Guzik, Elżbieta Junger, Leszek Kaplik, Izabella Kafiaków, Józef Korzeniowski, Dorota Kowalewska, Magdalena Kurowska, Andrzej Malik, Krystyna Mączyńska, Urszula Misińska, Maria Michalik, Janusz Nowak, Stanisława Opalińska, Ludwik Ostroga, Wacław Passowicz, Aleksandra Radwan, Aniela Stanecka, Krystyna Solańska, Krzysztof Szkaradek, Antonina Wędzicha, Adam Wróblewski.